

Selikovitch, Gortzel

צִיּוּרֵי־מַסַּע.

רשימות-מסע במדבר ארץ-כוש.

מאת

ג. זיליקוביץ

מי שהיה פרופיסור לכתב-החרטומים ולשפת מצרים העתיקה
בהאוניברסיטה אשר בפילדלפיה.

עם תולדות המחבר כתובות בידי עצמו ותמונתו.

הוצאת „תושיה“, ורשה.

ורשה. תר"ע.
בדפוס לויז-אפשתין, סביה 38.

(RECAP)

DS 49

S 445

(~~126~~)

Ціюре Маса

т. е.

**Записки путешественника
Соч. Проф. Г. Зеликовича.**

Изданіе „ТУШІЯ“.

ВАРШАВА. 1910 г.

Тип. Левинъ-Эпштейна, Павья 38.

לזכר נשמת אמי רחל ע"ה.
המחבר

1-23-74 1545

תכּן הענינים.

צד
.5
.9
.15
.21
.27
.41
.47
.59
.65
.66

תולדותי .

- א) בארץ-כּוש .
- ב) באהלי חם .
- ג) הבנידה .
- ד) ממוקשי-מות .
- ה) מות סרא קטן .
- ו) בנקרות הצורים וכסעיסי הסלעים .
- ז) להמית ולמות .
- ח) קבר יהודי במדבר .
- ט) שתי דוגמאות .

תולדותי.

ביום א' שבועות שנת תרכ"ג נולדתי להורי בעיר הקטנה רישוזה פלך קובנה.

מר אבי ר' דוד ז"ל החזיק חנות של עורות ושמו נודע בתור סוחר נכבד ולמדן מפואר. כמוכן, הפיץ אבי, שאהיה ברבות הימים לרב בישראל; ועל כן היתה ראשית חנוכי על ברכי התורה והתלמוד עם נושאי כליו. בהיותי בן י"ג שנה יצא שמעי בכל הפלך בשם: „העלוי מדיטובה“. לא לי לשפוט עד כמה הייתי ראוי אז להשם המפואר הזה. אולי היו אז נערים מבני-גילי, אשר עלו עלי בדיעתם בגפ"ת, אך הכל תלוי במזל.

בשנת תרל"ט מת אבי אמי הישיש „בערצוי“, חנוני עשיר שהחזיק חנות של כלי-ברזל, והשאיר לי, כמו לכל נכדיו, „ירישה“ קטנה; וכעבור שלשה ירחים באתי במעט כסף וכרב תקה פאריזה. אחרי עמל רב עלה בידי להכנס שם לבית-מדרש גבוה, ולמדתי לשונות לשונות ארץ הקדם בהסרכונא. כן שמעתי לקה מפי הפרופיסורים הגדולים ארנסת רינגן, יוסף דירנבורג, יוסף הלוי, יוליוס אפירט, דיפרומירי ועוד.

בשנת תרמ"ה באתי מצרימה בתור מליץ לשפות ערבית ואנגלית אצל צבאות בריטניה, אשר נשלחו לעזור לשר-הצבא גורדון שנשבה בהארטום, אשר באפריקה. אחרי כואי בגדוד הפקידים, מצאתי חן בעיני השרים לורד וואוסלי, סיר איזולין-וואוד ושר הצבא קימשניה ויתנו לי תואר הכבוד Honorary Lieutenant, היינו שר מאה.

בשובי שנית בשנת תרמ"ז לבירת פראנציה הקדשתי את עתי ועטי לספרות והוספתי לקה בלמיד לשונות הקדם, וביחוד בכתבי-החרטומים. ובימים ההם כתבתי ב„המליץ“ ו„המגיד“ מדרך מסעי רשימות, ציורים, מאמרי-מדע ושירים.

בשנת תרמ"ז שמתי פעמי לקונסטנטינופול, סמירנא, אתונא, ניאפול ורומא, ואתרי שנפרדתי בהזדנכאה מפאריז גן-החכמה, באתי באותה השנה לארצות הברית.

ראשונה בקדתי את פילאדלפיה. באוניברסיטה הפאנסילוונינית אשר שם נמנתי לפרופיסור לכתב-החרטומים. אולם בשביל מקרה לא-

מהור במשפתתי החדשה ובשביל הרוח המצויה בחיי העתקתי אחי"כ
משכני לניו-יורק הגדולה. בעיר זו נסיתי בפעם הראשונה לכתוב בשפת
אמנו בפסיכודינמיים שונים.

בשנת תרנ"ז נמנית ע"י הועד הלאומי הרפובליקאני למטיף-
לאומי בשמות היץ-לארץ אצל הנשיא מאק קינלי. אז נסעתי בערך
אלפים פרסאות במערב-אמריקה ושם נשאתי נאומים לכל עם ועם
כלשונו: צרפתית, אשכנזית, אמלקית, ערבית וסורית.

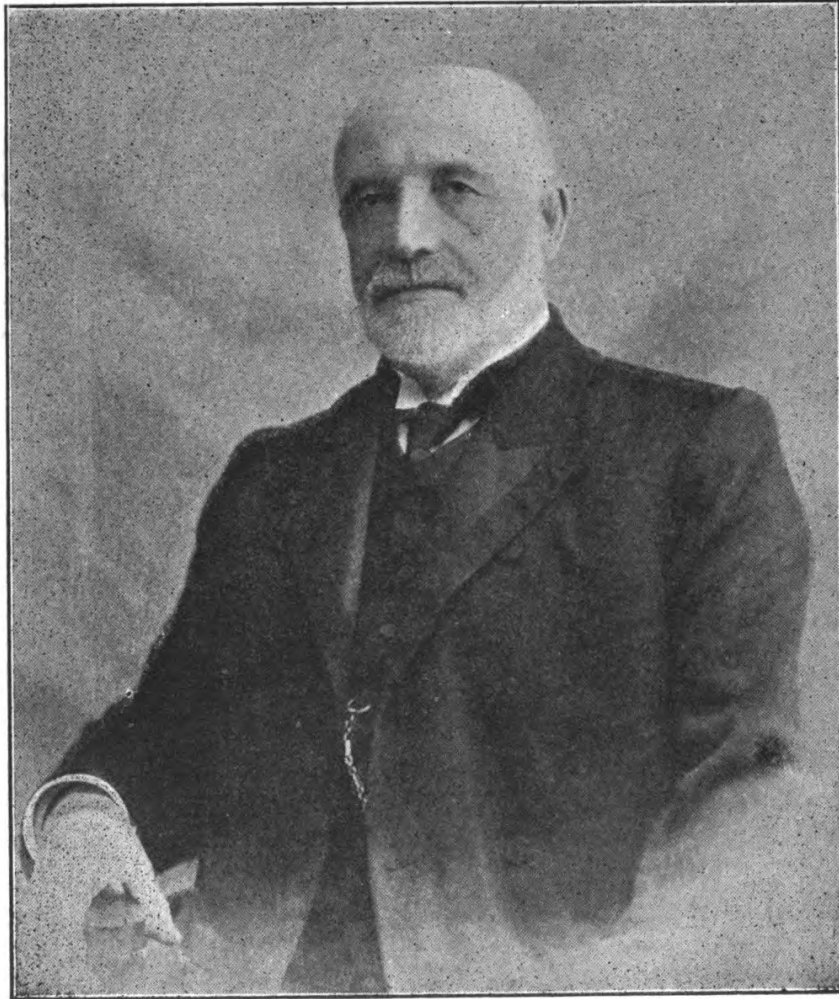
בעד ההשכלה שרכשתי לי כהיי אסיר תודה אני ביהוד לאמי
שהורתני בראשונה לכתוב עברית, גרמנית ורוסית. היא מתה בשנת
תרנ"ה וזכרונה חדש עוד בלבי.

ע"ד ספרי בורגון לא אכביר מלים, כי נכתבו רק על פי בקשת
המו"לים ולא לפי רוחי.

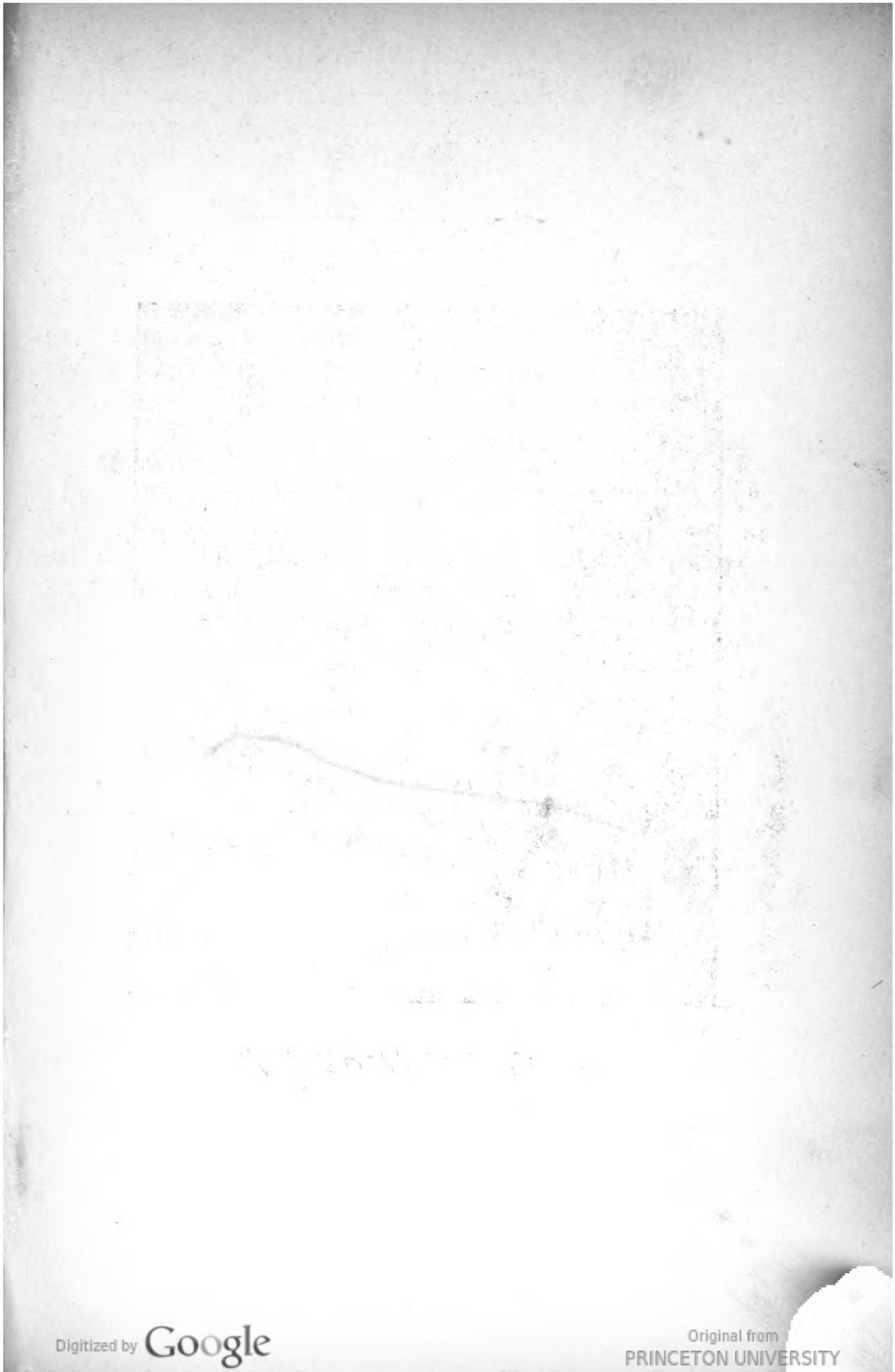
בין יצירותי בלשונות זרות אזכיר רק את כתבי בפראנצית: „Seheol
„Division Mystique du Temps“ „des Hébreux“ — זאת נאומי
באנגלית שנרמפו בפילאדלפיה בש' תרמ"ז: „Daun of Egyptian Civi-
lization“

כעת אני הי על עמי. ויש אשר ישדה עלי רוח-העבר, ואזיתגבר
בי ההפץ לכתוב בשפתנו העברית. ולא אכהד, כי אז יש לי קצת
תרעומות נגד הסופרים החדשים הרוטאים בודין או בשגה נגד הרוח
המקורי של שפתנו.

ראשית מסעי בארץ כוש.

Dr. John R. Brown

א.

ראשית מסעי בארץ כוש.

בשנת 1885 עזבתי בירת מצרים כדי להלוות לצנאות בריטניה, אשר עלו להלחם על ארץ כוש ועל נביאה השקר מהמד-אחמיד. לא בתור איש-חיל נושא קשת לזיתי את שני שרי-הצבא סיר וואוד וסיר לייניזן, כי אם בתור מעתיק ומתורגמן לשתי השפות ערבית ובריטנית. כל המהזות אשר הזיתי בדרך, כל העמל אשר מצאני בהמחנה וכל הבלהות אשר עברו עלי על שדמת-הקרב נצבים היום הזה לפני כמו חיים. עוד תשמענה באזני תרועת החציצרות, מצהלות הסוסים והגמלים. המית האויב, צעקת הנפצעים ואנחת הללי-ההרב בטרם יגועו...! עוד נצב לנגד עיני העמק במקום שנתו גויות הגבורים ועצמותיהם היבשות והלכנות הנפורות על פני המדבר הבודד! לכן קרא יקר, באתי היום לציין זכרונות אהדים ממסעי, ואת המקרים האיומים אשר קרו לי בלב ארץ-הציה.

* * *

בשנת 1885, כ"ד נובמבר, בבקר השכם, בטרם עלה השחר, והנה מרכבה עברה במהירות הברק ברחובות קאהירא בירת מצרים ותשים פניה אל תהנת מסלת-הברזל אשר מחוץ לעיר. בהמרכבה ישבו שני אנשים, כותב הטורים האלה, ורעי המצרי, אשר בקש ללוות אותי אל מסע-הקטור. בכואנו אל התהנה נפרדנו איש מאחיו. הוא שב העירה ואני נכנסתי לתוך עגלת הקטור, כדי ללכת אסיימה הרחוקה מהלך כ"ב שעות מקאהירא. היום היה ארוך והם, יום גדול, עד מאד. בעגלה מצאתי שני פקידים-החיל ואחרי שנכנסנו בשיחה הגידו לי כי הרטים, בירת כוש, היא מהזו הפעם. כמוני כמוכם, ענית, הרטום היא גם מהזו הפעי. מה מאד נכסף נכספתי לראות את העיר הזאת עם יושביה השחורים; מה מאד הפין אחפוץ לראות פנים אל פנים את הנביא השקר אשר אני עולים אתה ללחום עמו. כי עד כה זכיתי לראות רק מו"ל שקר, הכם שקר, משורר שקר, גביר שקר, צדיק

שקר ומשכיל שקר, אבל עוד לא זכיתי לראות פנים אל פנים נביא-שקר :
בבא השמש הגענו לאסיוט, ובראותי את זקן-המהגה האנגלי
אמר לי: שני שרי-הצבא, סיר-חואוד וסיר לייניון כבר עברו פה, זהיים
קבלתי מהם צו כי מחכים המה בהכפר נא-אמון, וכי אחרי באך פה
לא תאחר מרדת באנית הקסור ולהשיגם. היום בהצות הלילה עליך לרדת
באניה ההולכת צוענה, מהלך המשה ימים על פני-היאור נילוס. לך
אכול עתה ארוחת-הערב, ואחרי כן אבוא אתך אל הפקיד של בגרי-החיל
ושם תקה את מלבושיך ויתר הדברים הנתונים לבני מדרגתך; דע לך
כי הדרך רבה לפניך. אחרי עבור שעות אחדות לקחתי לי את הבגדים
הנועדים לשרי-מאה, תגרת הרב על ירכי ושמתי בכיסי קנה-הזכה ויתר
הדברים הנתוצים להמתורגמנים ממדרגה הראשונה כמוני, שיש להם
עוד שרי-מאה (עדרען-ליאזינאנט) בכל הפרטים. לא כבואי בבית
זקן המחנה יצאתי משם!

ויהי בהצות הלילה והגה מאתים איש מהחיל באו בהאניה,
ואחרי רגעים אחדים עזבנו את חוף אסיוט. שני פקיד-החיל, אשר
פגשתי אתמול במרכבת-הקסור היו גם הם במספר הנוסעים. המיה
נוראה שררה על היאור, ואין קול ואין קשב. רק לפעמים נשמע קול
צחוק המלחים האנגלים או קול תפלת המשרתים הכושים, אשר שפכו
שיחם לפני מחמד נביאם, והקול הולך ונמס בין הררי חלמיש הצור
המתנשאים בשני עברי היאור. לשוא ירדתי בתדרי לישן על משכבי.
עשתנותי גרשו כל תנומה מעל עפעפי, ועליתי שנית על מנסה-האניה.
נשאתי את עיני אל מוהר הרקיע ממראה התכלת ואל רבא הרבבות של
נקודות-הכסף: איזם גם נעים היה המחזה! רק הלכתי מדבריות ויוודי
הגילוס, הם יראי שמים בהירים וצבאות כוכביהם בהדר גאונם! נשאתי
עיני אל התוף כדי להתבונן כה וכה לפלישת מצרים העתיקה, שריד
החרבות של היכלי פרעה ומקדשי אליליהם. השתר עלה לאט לאט
ושלח את קרני אורו הנעים על פני המים. שם מרוחק ראיתי שלשלת
כפרים קטנים. פה אנרים כושים ומצריים שואבים מים מן הבאהת,
והדלי עולה בכבדות ונאנה; ושם בנות מצרים תבאנה למלאות כדיהן
מים בהשמיען שירי-כפר מולדתן בקול-נהי:

אדא כאן ענדי קן בין יא מעשוקי!

(„אהובי, לוא היו לי שני לבבות“)

זקול אהר עונה:

בעישוב! הל שופת אחסן מןטראן

עלי מא שופת עינג מן עזיזי?

(כחייך! האם ראית תמונה יותר נעימה מתמונת ירדי?)
 בדרך פגשני אניזה שזנת המוליכות חללים ונפצעים מחיל האנגלים
 כדי להביאם קאהירא. גם עברנו על פני כמה ספינות המלאות אוכל
 וכלי-מלחמה. היום פנה וצללי הערב כבר קרבו להלצע מחום היום.
 עיף ויגע ירדתי אל הדרי לישן, כי זה שני לילות אשר לא נתתי
 שנת לעיני. פרם פשטתי את בגדי, והנה תרדמה כבדה נפלה עלי.
 בנקר שאלתי את פי ראש המלחים: העוד רב הדרך לנאראמין?—
 אחרי חצות היום נבא לאלקסור, ענני. אלקסור (כעברית: ארמונים),
 הוא השם הערבי, אשר המצריים יקראו היום לנא-אמון, יען כי בימי
 מלכי פרעה מקדם היתה תפארת המדינות בהדרת מקדשיה, ארמוניה
 ומגדליה הנפלאים, והיא העיר Thebes אשר המשורר הומירוס הזני, ו:
 בימי יפתח הגלעדי, אמר עליה, כי יש לה מאה שערים שונים. כל
 היום הכשטו בתשוקה, אני וחברי בקנת-החזות והשתדלנו לראות את
 הקריה המפוארה בת מאה-השערים, הממונה היום בעפר עם כל שכיות-
 המודותיה, שאונה, גאונה והמונה! השמש זרחה בגבורתה ושלחה
 את קוי אורה החזק לתוך היאור, ובהסתכלי בעד קנה-החזות אל מימי
 התכלת הצחים של היאור ראיתי שמש שניה המציצה כגלגל אש
 מן התהום... שם מרחוק על ראש גבעה נצב כפר קטן על חיל
 צהוב כעין עפרות-זהב. אבני שיש מונחת מסביב ועומדים עמודים
 נהרסים עתיקימים ונוטים לנפול. זאת היא העיר נאראמין! זאת היא
 העיר העליזה בימי קדם הנזכרת בכתבי הקדש, ואלה שרידי התרבות
 אשר כל עין נוסע תשורם בהגש חמיה ושכהן-לכ!
 כך הוא התבל, — אמרתי בלבי! כמות האדם כן מות
 הלאום כלו, ואין יתרון לממלכה עצומה מן התולעת הקטנה הנקראת
 אדם! על כלם יעבור שבט ההרס והכליון! כלנו נשכב הימם בחיק
 האפס והנשיה! נוף, פי-כסת ותהפנחם — אין היום? איה סין, מעוז
 מצרים ופסיליה? איה פתרום ועצביה? איה הם גאראמין ותרטומיה,
 צוען ויושביה? איה איה הם אליליהם אָמון, בן-השמש, פי החירות,
 עשתרות ובעל-צפון? ההרס לא יכבד גם את האלים וישלח הצי האכהון
 בבני האלהים ובכנות-השמים, כמו בבני-אדם ובנות-הארץ...
 בהכפר נא-אמון מצאתי את שני פקירי-הצבא אשר חכו לי,
 ואחרי מסרי להם את המכתב שבו רשומה מודגתי קראוני לבית-
 מלונם. ביום המחרת תרנו כלנו את שרידי קדמוניות נא וירדנו בספינה
 כדי ללכת צוענה המשתרעת על גבול ארץ-כוש או מדיאן. מכאן והלאה,
 קורא יקר, בא נא אחרי ואנהגך לעולם חדש, עולם שכלו שחור.

ודע לך כי שם אין לאל ידנו לפנות ימינה או שמאלה כדי להביט
על התרבות, כדי לשמוע שירי בנות כוש, או כדי לקונן על מדינות
נהרסות, כי מסביב יארוך לנו האויב, חיל הנביא־השקר, וישלח בני
הצי המית. גם לא עת היא עתה לדבר בשפת־מליצה ועלינו לשיה
בשפת בני החיל: הזיו ורעם! הנה באה העת. עת מלחמה היא, דם
ובלהות! לכן אל תתפלא עלי אם מצוען והלאה שמתי באמתחתי את
קנה־החזות וספרי־השכלה שלי ולקחתי במקומם את קנה־הרוכה עם
כדורי העופרת. בעל־צפון — וקטב מרירי!

באהלי חם.

Photograph of

ב.

באהלי חם.

כשמונים בתי-חומר שפלים ונכזים, ששים אכסדראות נמוכות וכמאה סכות אשר המתן מרובה מצלתן: זאת היא העיר דבה הנצבת על חוף הנילוס במרחק אלפים פרסאות מקאהירא, בירת מצרים. האנשים והנשים מלובשים בגדי-אדם וזה בעת שבראם אלהים... רק במקום עלה-התאנה חגורים מתניהם באזור-צמר. שפתם מצומצמת ובלילים בה מבטאים שונים; עור פניהם שחרחר, עיניהם ירקרקות כעיני התתול ושניהם לבנות כשלג: אלה המה תושבי דבה. אל העיר הזאת באו אלפים נפש מצבאות כריטניה וכתוכם גם אנהגו.

מצהלות הסוסים, נאקות החמורים והגמלים, תרועות החצוצרות, צלצלי כלי-המלחמה, רעש כלי-הדמפץ המתנהלים בכבודות בערכות החיל: ענן האבק העולה מתחת אופני המרכבות ורגלי הפרשים, צהוק בני-החיל ונגערות ראשי הצבא: כל עט סופר ילא לתאר את המבוכה ומהומה אשר גרמנו להתושבים השחרים. שני אלפים אנשים לבנים: שני אלפים אנשים לבנים ככל מיני כלי-הרצה החדשים אשר הולידה הציחיליזציה החדשה: שני אלפים אנשים מלובשים כלם כאיש אחד והמדברים איש אל רעהו בשפת צו-לצו קילקו, ובאמתותיהם — כדורי עופרת אין מספר! אין לשער את התרדה העצומה אשר אהזה את כל תושבי דבה; הגברים והנערים עזבו בתיהם כדי לנרזה כנתיבות המדבר; הנשים והנשוא נשארו בבית, הזקנים עברו ברחובות וצעקו לעזרה למחמד נביאם, בקראם כלם ק"א פעמים את הפסק של הקוראן:

וַנְצַר מִן אֱלֹהֵי אִפְתָּח קָרִיב

(התשועה מאת אלה — והנצחון קרב לבוא)
קל קינים ונהו, תאניה ואניה, נשמע מכל האהלים; ומן ירכתי
היאור נשמע כמה פעמים הקול „אוי — אוי“! מי לא יפתד ולא
ירעד בזכרו, כי האנשים הלבנים ידם רב להם להרוג ולאבד, להשחית
ולתבל, להשמיד ולבזו בזו? מי יקום בהרבי ובקשתו נגד בני כריטניה

היודעים להפוך מדינות שלמות למדבר-שממה בעזרת השמות הקדושים
דם, אש ותמרות עשן" היוצאים משופר הציוויליזציה?
פקיד-הצבא סיר וואוד נתן לי צו ללכת מהר אל זקן-העיר (שייך)
ולאמר לו, כי לא לקרוא עליו מלחמה באנו כי אם להכות כאן
שבועות אחדים עד אשר ירומז מימי היאור למען נוכל לעלות באניותינו
הקטנות הרטומה, בירת כוש, מקום מושב הנביא-השקר מוהמד-אחמד.
תיכף ומיד נחבש הגמל אשר לי, ונלוה אלי אחד משרי-המאה התוכב
גם הוא על הגמל. גם שני אנשי-היל הלוצים הלכו אתנו. ויהי בהיותנו
בחצי הדרך פגשנו נער כושי קטן, ובטרם פתחתי את פי לשאל
אותו דבר וישא קולו בבכי מר ובתהנונים: הוסו עלי אדונים!
— נער אומלל, אל תירא, אמרתי אליו בקול ירידות, הא לך
מלא הפנים תאנים; קח מידי התשורה והגידה לי את שם „השייך”
ואיה מקום מושבו.

עבד-אללה-הסין שמו, — ענה לנו — והוא דר בהבית אשר
מול בית-תפלתנו שמשם נשקף המגדל הלבן. וכדברו הושיט את ידו
בתרדה ויקבל ממני את התאנים.

בעמל רב עברנו כגמלינו את משעולי-הסלעים ונקרות הצורים;
קול מרוצת גלי הנילוס וקיל בני החיל התוקעים מרחוק יתדות אהליהם
בקרקע השביתו מדי פעם בפעם את הדממה הדקה. כאד מארץ עלה
והלך לפנינו עמוד-האבק מתחת צעדי גמלינו אשר רקו כשעירים
ורצו מהר כברק. שם מרחק נצבת שדרת בתי-הזמר ואהלי-זמורות
בשפל, ומתוכם ירים ראשו מגדל קטן ולבן כעין סימן הקריאה (1).
מעבר המגדל השני נראו גבעות בודדות שונות, החשופות מכל ירק-
דשא והן כעין תלמי-ההלמיש... קברים דמה! — דמיתי כלבי, ואחרי
רגעים אחדים הגענו אל מדון-הפצנו; התרע את הגמלים ואני והברי
נכנסנו לבית השייך.

כר ארוך מונה על הארץ ועליו יושבים מסובים שמונה אנשים
ושומעים לקה מפי השייך עבד-אללה-הסין. נאימה ובהדרת כבוד עמדו
כלם על רגליהם ויברכו אותנו לאמר: ברוכים הבאים! וכל עצמותיהם
חרדו.

— מהו הספר הזה שבידך? שאלתי את השייך הדרשן.
— ספר-גורלות היא בשם צייט אלמסתקבל (קול-העתיד), אשר
חבר אדוננו ורבנו היודע כל הנסתרות, ואשר מקול גערותו ינוטו
גבורי-היל וכו' וכו', הנביא מהמד אל-כיר, ענני השייך.
— ומה אתה מבקש בספר-הגורלות?

— אני מנחש על ידו כדי לדעת אם תאונה רעה היום בעירנו...
— למה לך לשאול את פי ספר הגורלות? — מהרתי להשיב לך
בטרם כלה את דבריו, — הנה אדוני שר-הצבא האנגלי מצדך לכל
תאחר מלהכריז בין בני עירך שלא ידאו ושלא יחתו. במיטב כספנו
נשלם להם את אשר נקה מהם; אולם דע לך גם זאת כי אלה
שירדו בנו כנפשים להתקומם לנו לא נקה אותם, וכי האיש אשר ימעול
בנו מעל בגלוי או בסתר דמו בראשו; ועל כן עליך החובה להזהיר
את תושבי דבה לכל יבואו לירי נסיון...

בשמחה רבה קבל השייך על עצמו לסלוא את רצון אדוני,
וטרם הפרדי מעליו בקשתי אותו שיתן לי בתור מנחה את ספרו „קול
העתיד“ והבאתיו להשר ווייד. כאשר תרגמתי לפניו עלים אחדים מן
הספר שהק על המחבר ואמר: מה עצמו שטותיך, מחבר בער;
מה עצמו שטותי המחבר! יכול להיות כי עט המחבר אל-כיר
פלט דברי אולת אין מספר; אולם אל-כיר זה חבר בידו סייפא וספרא
יחד, כי היה גם שר צבא בהיל הנביא-השקר וחרבו הקשה לא פלטה
שטותים... שני ירחים אחרי כן הכה אל-כיר את חיל האנגלים בעמק
אבו המד מכה רבה מאד. העט והחרב אינם ערכים זה לזה. גם שר
הצבא הנפלא והמהולל ששארלו גורדון אשר מת מת גבורים בהרסום,
חבר גם הוא ספרים מלאים חזיונות-הבל ורעות רוח, והאמין עד יום
מותו בכל ההבלים והאגדות אשר ספרה לי אמי זקנתי מלפנים בעיר
מולדתי ריטיבה; ובכל זה היה שר-צבא מצויין. אל נא תאמין איפא
הקורא באמור לך: ארצות „פראים“ הן ארצות אפריקה. דמים להפראים
אשר באהלי אפריקה הפנימית תמצאו גם בהיכלי אירופה המהוכמה.
האם פראים המה תושבי-כוש בשביל שאינם נותנים על ראשיהם צילינדר
גבוה כמונו, ובמקום המשא הזה שאמה קומתו, ישימו על ראשיהם
מצנפת אדומה ונאה? האם פראים המה יען כי לא יהפצו לשים
רגליהם בסד של מנעלים קטנים וצרים מעור אחד, כבן אירופה המסלסל
בשערו מתוך צער כדי שלא ירגיש בכאב היבלות אשר על בהזנת
רגליו? האם פראים המה בני-כוש בשביל שאינם קוראים ספרי-עגבים
המעוררים את האהבה כמו שעושים בני אירופה, אחרי שתורת האהבה
הטהורה נטועה בלבם מטבעם? עוף השמים, מזהר דרקיע, הרי העד
הסובבים את עמק-השימון, ומשברי-היאור המהגים כזונה, מתנים פה
אהבה ומשותחים נעימות — ואלה המה ספרי האהבה ושירי-העגבים
אשר להפראים! בעיני ראיתי איך הפראים האלה מוכנים לשפוך דמם
כמים בעד ארץ-אבותיהם וחדרי-הורתם; בעיני ראיתי את שר-יצבאותיהם

על שדי המלהמה, הקלים מנשרים והוקים מאריות, אף כי בגדי-מלחמתם
אינם נהמדים למראה, אינם מסולאים בפז ומרוקמים בזהב; בעיני ראיתי
איך שרי-צבאות בריטניה, אשר למדו את תורת המלהמה על כוריה
באליטש, נופלים שדודים לפי הרבות הפראים האלה, אף כי התרבות
ההן אינן הכושות בתער-כסף מעשה ידי אמן; ובעיני ראיתי איך
החול הלבן אדם מדם הלורדים והשרים אשר נפלו ולא הוסיפו קום.
בעיני ראיתי הרבה...

הבגידה.

ג.

הבנידה.

— כופרים, כלבים אנגליים! את בשר בניכם וננתיכם אתם אוכלים; אלה יפקוד עליכם את כל פגעיו ויפיל תלליכם על הללי שריכם! הוי, רוצחים, בני מרמה...!

את דברי התהלה האלה קראו בקול נורא אפססוף של נשים ובתולות כאחד הכספים בכוש, ברדסם אחרי הצבא האנגלי במקלות ובאבנים. עודני רואה לפני את להקת נשי-החיל העלזות האלה, הצועקות מרה כבנות היענה במדבר, ופלגי דמעה זולגים על לחיהן השחורות; עוד הצילינה אזני לקול שריקותיהן ויללותיהן וחריקות שניהן הלכנות. לאזנינו חדרו קול אם המבכה את בנה השדוד, קול אשה הבוכה על אישה וקול בת הסופדת על אביה כי הלך שבי לפני צר. איום היה מהזה הנשים הכושיות המקוננות!

השמש בערה כהום היום וכאגלי-טל ירדה שפעת הזעה על פנינו האדומים והזועפים מתלאות הדרך. בכבודות וברגלים כושלות צעדו גמלינו והמוריני העיפים, אשר קפצו וחדרו להגעים מפני האבנים אשר המסירו עלינו המקוננות. גם גמלי גמיל נכשל פעמים וכרע על ברכיו, ובעמל רב הקימותיו. שר-הצבא ציה אמנם אותנו לכלי לירות על הנשים והטף, בכל זאת נאלצים היינו הפעם לעבור על הפקודה ולהראות לבנות-הזה החומות כי נדע לעמוד על נפשותינו. מעט מעט נלאו הנשים המבכות ופגרו מרהף אהדינו: איזו מהן נשארו על אם הדרך באין-אונים, ואחרות מהן נסגו אתור כאבלות אל אהליהן. רק שתים לא נתנו פוגת להן; הן לא שעו אל החרב אשר אכל אותן, והתחתתים שברך היו כאין בעיניהן. הן הלכו אהדינו בקול מספד מר עד שהגענו למקום הנותנו לעת הצהרים. האחת היתה כבת המשים, ערומה ויחפה ושערות ראשה מפיזרות לכל רוח, והיא הלכה הלוך וצעק, בהתיפחה ובפרשה כפיה כסופקת על ירך. השניה היתה עלמה צעירה לימים, כבת שבע-עשרה שנה, ועל פניה החומות היו שפיכים

הן והמד. קומתה היתה גבוהה ושערתיה הפרועות ירדו מתחת לאזור הצליה; מתניה הבריאות היו הגורות באזור-עור, ושני שדיה כשני עפרים הריקו רשפי אהבה. גם היא זעקה מרה, ספקה כפים והגתה בקול יונים: „יא סעיד! יא סעיד!“

המו מעי להן, ואומר אל לבי: אלכה נא ואשאל את פי האומללות האלה מפני מה הן מתמררות עלינו יותר משאר אהותיהן. קרבתי אליהן ואדבר רכות על לב שתי הכושיות, ואומר אל העלמה: „אירמינא פינגי בורו“, לאמר: מה לך, בתי?

— יא סעיד! אנא שר „אינגליו“... חוסה עלי „באשא“ גדול... שם אהובי סעיד. סעיד ארוסי נמצא שם בין האסירים... ראה! הנה סעיד שם בנתושתים. אנא שר רם! הצילה נא, את סעיד אהובי. ארוסי סעיד לא הטא להאינגליו, הי נביאנו מחמד, כי נקי הוא. הנט באשא, הנה סעיד בוכה... הוא רואה אותי, את עישה רעיתו... אזי לי, יא סעיד, יא סעיד!

אהרי הדברים האחרונים האלה הרימה הנערה עישה את קולה ותקרא כאופן איום ומכאיב נפש, כדי שיגיע קולה לאזני סעיד. ובטרם הדלה מצעוק ענתה גם הזקנה אהריה ותאמר אלי:

— אנא, שר גדול, הצל נא את סעיד, את סעיד, בני מהמדי... אללה יברכך, באשא, כי אתה טוב וכל „האינגליו“ טובים... גם סעיד בני אוהב את האינגליו יותר מהכושים... האין זאת עישה?...

והאם העלובה נפלה לארץ ותשק את עפר רגלי ותנך; וגם הארוסה עישה נפלה לרגלי ותצעק בקול תאניה. כי נשבעתי, כי מעולם לא הם לבני בקרבי למקרא קינים והגה והי הכתובים במליצה יפה והיצבת להבות אש כאשר נמס לבני בשמעי את הדברים המעטים אשר יצאו מקוטעים מפי עישה. — זאת היא שפת האהבה, אמרתי בלבי, האהבה הנאדרה בקדש אשר תמצא קן לה גם באהלי-קדר. לאהבה טהורה ונשגבה, כאהבת שני „הפראים“ האלה, אין ארץ מולדת — השבתי בלבי וגמרתי בדעתי להציל את הנער הכושי, ויעבור עלי מה... פניתי אל שתי הנשים האומללות ואומר אליהן: „בנות כוש, שמענה אמרתי: לא שר גדול אנכי ואין בידי להוציא פקודות; לא אוכל לאמר לכן: קחו את סעיד שלכן ושובנה אתו לאהליכן, כי ישנם שרים גדולים ממני. אולם אנסה לבקש בעדכן את אדוני אולי אוכל להושיע לכן. לכנה מזה והכינה תחת אחד השיחים אשר על חוף היאור, ואל תדברנה דבר לאיש מהמשרתים הכושים אשר אתם.“

— אללה יאריך ימך, שר וגדול, קראו שתיהן בדמעות-שמחה,

קרבותי אל מחיצת האסירים ואראה כשמונה עשר כושים אסירי-
ברזל יושבים צפופים על הארץ, וידי האחד משולבות בנחושתיים אל
ידי רעהו: ביניהם זקן ונער, גבור וחלש, קטן וגדול. ישנם בתוכם
מוכים בפצעים נוראים כי נפגעו עוד בטרם נשבו בהתקוממם לשוביהם.
בין השבויים ראיתי גבור-חיל כושי אסיר בנחושתיים, שבמצחו היה פצע
עמוק כל כך שהשתוממתי על אשר לא יצאה עוד נשמתו. ידו אסודה
ליד איש צעיר לימים אשר עוד כתפיו נקרע ודמו יזוב על כבלי-
הברזל התודרים בבשרו. זה היה גורל כל האסירים הנופלים שבי
בידי חיל בריטניה! ומדוע? מה פשעם והמאתם? האם זה שלא יאבדו
למסור ארצם בידי זרים? או זה שמאנו לתת את עריהם לתרבה
ובתיהם — למאכולת אש? הלא גם הצפור תשמור על קנה אשר
בנתה לה ועל אפרוהיה הצפונים בענפי-העץ. רוח ההגנה העצמית
משותף לכל החי למינהו וגם האדם הוא כאחד מהם.
— מי הוא הנקרא בשם סעיד? שאלתי כבואי אל תוך מחיצת
האסירים.

— אנכי, אנכי, אדוני, ענני נער צעיר לימים ועצמותיו רחפו
מפחד, בהשבו כי באתי לחקור אותי בטרם ימות.
דברתי אתו כמשך רגעים אחדים ויעצתי לו את אשר עלי לענות
לשופט החיל אם יחקרהו, ואחרי כן שכתי אל אהלי. בטרם ישכתי
לאכול את ארוחתי נתתי למשרתי עוגות אחדות ומלא חפנים זיתים כדי
לשאת אותם לשתי הכושיות המהכות מתיץ למחננו, וצויתי עליהן
להכות עד הערב. אחרי כן קרבותי אל שר-הצבא ואמרתי לו כי בין
האסירים אשר אתנו ישנו נער כושי הקף מכל פשע.
— ומדוע לקההו שבי? שאלני שר-הצבא.

— הוא לא נמנה בין המתקוממים —, עניתיו. הקרתי ודררתי
זה עתה מפני כל האסירים ומפי הנער הכושי בעצמו ונדע לי כי
נקי הוא מכל עול.

דברי עשו פרי. שר-הצבא צוה להוציא את סעיד להפשי ולתת
לו גם צידה לדרך. כשהבאתי את הנער אל אמו ואל ארוסתו המצפות
לו בעינים כלות, נפלה עישה על צוארי סעיד אדובה ותחבקהו ותבך...
והאם הרדה מרוב שמחה, ותפרוש כפיה השחורות אל השמים כאמרה:
יא כרים! אתה רחמן! ותצחק ותבך בבת-אחת...

את הטאי אני מזכיר היום, כי לא מלאתי הפעם את משלחתי
באמונה: סעיד לא היה נקי מפשע וכיתר רעיו עבר הוק. אולם מי
הוא הגבר אשר לכו אבן ויוכל להתאפק למראה המהזה האיום והנפלא

אשר תאו עיני? הגידו לי, סלעים אלמים, יאור עתיק־זמין, הרדי
עד וגבעות עולם, השמעתם מימיכם, משנות נצה נצהים, אנתות אהבה
תודרות לב ונפש כאנתות סעיד ועשייה? ואם כי כתשתי לאהוני שר
הצבא, לא פעלתי און ולא הללתי הרבי ובגדה־שרה שלי, בהצילי
שתי נפשות נאהבות לקוחות למות.

צללי הערב פרשו כנפיהם על ההרים ועל גבעות הצורים. צבאות
כוכבי ליל אין מספר זרעו אור בהיר כמראה התכלת על פני הנילוס.
שיות בני החיל האנגלי באהליהם ושאון המלחים השומרים הפולחים
ובקעים במשזמיהם את משברי היאר, הפריעו לרגעים את הממת
האילה. הביטו וראו לעין הירח, הנה שם מרחק שלשה צללים משולבים
זה בזה מתנהלים לאט לאט על התוף וירגיו בקול צעדיהם מרכצם את
הצפרדעים והתנינים אשר בהבצות והגבים על שפת היאור. אלה המה
צללי שני הנאהבים נאמם, המאשרים והשמחים כהלקם! אכן רק כשע
בין האברון והאשר!

ממוקשי-מות.

ד.

ממורישי מות.

I.

במדבר בישימון דרך.

הלילה פרש את צעיפו על פני הישימון וכסהו במשאון ותרדמת אלהים נפלה על הכפר דָּבָה אשר על היאור בארץ נוש. הכיכבים ממסלותם זרעו אור כהה על יריעות אהלינו הלבנות, וכל אנשי החיל אשר במהננו נמו שנתם עיפים מתלאות הדרך ומתם היום. חצות לילה עברה; אין קול ואין קשב ורק צעדי הלוצי המהנה ואנשי המשמר הפריעו את הדממה בלכתם על משמרתם אהת הנה ואהת הנה. פתאם נשמעו קול שעטת פרסות גמל המתנהג בכבדות בברכים כושלות ונהקת המורים נוערים. על הגמל רוכב איש נדהם ורפה ידים, ראשו מגולה, מצנפתו תלויה לו מאחוריו ונאד מים מלפניו. ידו האחת פצועה ומלוכלכת בדם ובשניה היא מכה את גמלי במקל ומאיץ בו לרוץ מהרה אל המהנה.

— מי זה בא? שאל איש המשמר בשפת אנגלית.

— חבר ורע בא! ענה הרוכב בקול דממה דקה בהבריכו את גמלו.

היד המלוכלכת בדם היא היד הכותבת עתה את הטורים האלה,

ורוכב הגמל בלילה ההוא — אני הוא ולא אהר.

פעמים בשבוע היו הרצים יוצאים מדבה למצרים; בכל יום שני והמישי היונו שולחים בדרך היבשה אנשים-עתיים מבני הכישים, עמהם גמלים הנושאים שקים מלאים מכתבים. יום החמישי בערב היה. כל היום הכינו מתי יבוא הכושי איש-העתי לשאת את המכתבים. ויהי כאשר פנה היום לערוב ויאמר אלי אדוני שר-הצבא: קח את גמלך וארבעה אנשי חיל הלוצים אתך וקום לך מהר אל הכפר אבני-גוש, הרחוק מזה כארבע פרסאות וראה והקור מה היה להכוישי, כי בושש לבוא היום אל המתנה כדי לעשות עבודתו. מכתבים רבים היו מינחים באמתחת, מוכנים לרדת מצרימה וללונדון ולמקומות שונים. בין המכתבים ההם היה

גם מכתב עברי אשר ערכתי ליד ידי המנית ר' חד גרדון מו"ל „המניד" 1).
האמתתה היא היתה הבושה וארזוה ומחכה לבוא הכושי כדי לשאת
אותה לתעודתה והוא לא בא. קמתי לעשות כאשר צויתי ואהרי אכלי את
ארותת הערב באהלי חבשו לי את גמלי גמיל, ואצא מרבה בלוית
ארבעה אנשי צבא מזוינים ורוכבים על גמליהם. ויהי בטרם ביאנו
לאבירגוש בא הלילה, ובקרננו אל בית הכושי אשר בקשנו והנה קול
בוכים ויללה גדולה זמרה נשמע מן הבית: אשה כושית סוספת כפים
ומיללת בקול מדאיב נפש ושני בניה בוכים ומיללים עמה.

— מנעי קילך מבני, — אמרתי אליה, האם לא ידעתני? אמרי מה
נהיתה? מדוע לא בא אישך היום אלינו לעשות את מלאכתך? הלא הוא
בא על שכרו, ומדוע לא ישמור תפקיד? האם גם הוא בין הקושרים
המתקוממים עלינו?

— שר וגדול... יללה האשה, הכושים נפלז עלינו ויהרגו את
אישי לפי חרב... אללי לי, אשתו! אוי ואבוי לכם, בנינו!
— ומדוע הרגו את אהמד? מה בצע להם בדמו? היספתי לשאול
את האשה הכושית אשר לא נתנה דמי לה.

— יען כי היה עוור לכם, „אינגליו“, ונשא את מכתביכם.
בתחלה לא הפצתי להאמין לדבריה וחשדתי כי משקרת היא;
ואולם בראותי את אישה מתכוסם בדמי, הבינותי את אשר לפני, ואמר
אל לבי: מי יודע, אולי ישנם עוד כושים האורבים בזה מסכיב לאהל
הנרצה ויכו גם אותנו נפש. מיד רמותי² להאנשים שהלכו אתי שיהיו
נכונים, ואני מהרתי לעלות על גמלי וגם את קנה-ההיכה הוצאתי
מכיסי. אך לקחתי את הרסן בידי והנה ששה כושים יצאו דחופים
מאהל של זמורות וכלי-קרב בידם, וגדפו אותנו בקול: פלאב! מארדאם!
כאנוזיר! ילען דינגם! — לאמר: כלבים, קדשים, הזרים! אהרדה אמונתכם!
ובהשמיעם עוד הרפות כאלה בערבית ובכושית החלו להתאבק עמנו

1) מכל המכתבים אשר שלחתי או ל„המניד“ ממחנות סוראן לא באו להמיל
רד"ג ז"ל רק ארבעה, ומן המכתבים אשר הריץ הוא אלי, לא בא לידי אף אחר,
כי חזרו אליו לליק אחרי שנה תמימה!

2) מדרגתי בחיל הצבא היתה של סקירה-הכבוד (Почетный Поручик)
והמשפט הזה היה גם לרופאי-החולים. ואף כי לבשתי בנדי-שרד כסקיר, ואנשי
החיל היו הייכים לחלוק לי כבוד כמו לשאר סקירה-הצבא, בשיכם את ידם הימנית
אל מצחם, בכל זאת לא היתה לי רשות לתת שום סקודה לאיש-חיל אלא בשעת
הדחק ובמקום סכנה, ולכן חכו לי פה האנגלים העומדים סביבי עד אשר אתן צו
לירות על הקמים עלינו.

בהגיתותיהם; אולם ידע היתה על העליונה כל זמן שמספר הכישים לא היה גדול משלנו. אפס קול צעקת הנפצעים הביא עלינו עוד כושים אחרים אשר כואבי סרף התנפלו עלינו לבלענו חיים. שנים מאתנו נפלו ולא הוסיפו קום, ושני חילים ואני הצתב ביד פצועה ברחנו לנפשותינו איש אל עבר פניו. כעל כנפי נשרים דאינו על גמלינו; עלינו הרר-סלעים וצורים, ירדנו בקעות תל ועברנו בריכות רפש. כשלוש שעות רצופות רכבתי נכהל ונתפז מבלי הביט לאחורי ומבלי דעת אנה ישים גמלי את פעמיו. רכבתי והכיתי את בהמתי עד כי כשלה ותפול ארצה. פניתי כה וכה, וארא כי אין איש הודף אחרי וגם שני האנגלים אשר היו עמי לא ידעתי אנה באו, כי עקבותיהם לא נודעו.

דרך הגמלים לפחד בלילות, ולא אהת ושתיים קרה לנו בהיותנו עושים את דרכנו לילה, כי קפצו הגמלים ודלגו והפילו את רוכביהם ארצה. אמרתי בלבי: אהכה פה עד עלות השחר, ואז אמצא אולי דרכי העולה למהננו. כי מה בצע אם ארכב עתה בחשכת הלילה בדרך אשר לא דרכה כף רגלי בו? מי יודע אנה יזליכני גמלי אם גם לא יפילני עוד הפעם ארצה? קשרתי את ברכיו בהבל וישבתי על הארץ סר וזעף.

הרוצה שתתנו עליו דוח השירה וההתפעלות ילין במדבר כוש! הרר-אל זגבעות-עולם שתי בים של תל לבן; דומיה נוראה מושלת ממשל רב עד אפסי המדבר וכל העמק נאלם דם כהצר-מות... אין קול ואין קשב, אין רועה ואין עדר: נדמתה שירת הנוסע הערבי, ולא ישמע קול פעמי רגל. צפרי הישימון לא הקיצו עוד משנתם. מעט מעט נתקפלה אדרת הלילה, והיסר מכסה העלטה מעל ההרים מסביב; והנה השתר פקה את עיניו ומציץ מאחזבות השמים, מבעד ראשי ההרים. הקימותי את גמלי ועליתי עלינו בצאת קרני השמש הראשונה בקצה השמים. את רסן גמלי לקחתי בידי השמאלית כי ידי הימנית נפצעה, וארכב בהח נכאה ובלב מלא הלהלה. כשלוש שעות רכבתי בנתיבות החול כתועה בישימון; כל הפצי היה לבוא אל תוף הנילוס, ולמצוא משם את דרכי העולה למהננו בדבה. אך לדיק יגעתי! רק ערבות חיל וצורי מכשול לפני ומהזו הפצי נסתר מעיני.

כאשר זרחה השמש ראיתי הר גדול לפני, ואמר אעלה על ראש ההר ואשקיפה על פני הככר אולי אראה משם את הדרך אשר אלך בה. בעמל רב עליתי אל ראש ההר ואני הוכב על גמלי, ומה רבה שמתתי בראותי מרהוק את הנילוס ואהלי-ומורות על שפתו. אמרתי נצלתי, ובלב מלא תקה שמתי פני להאהלים הנשקפים מרחק; אולם בקרבי כמהרץ הצי פרסה אל הכפר אהזחני שנית פלצות, כי מהרה

הכרתי כי הכפר הזה איננו המחנה דב'ה, מהזו הפצי, כי אם כפר אחר אשר הכושים יושבים בו; ומי יודע אם יושבי הכפר ילמים הם אתנו ולא יהרגוני כבואי בצל קורתם, כדי לקיים בי מצוות הכנסת אורחים והלית המת גם יחד? הוצאתי מכיסי מטפתת לבנה ואקשור אותה על ראש טקלי בתור נס, וברגל לבן זה, שהוא אות שלום ואחזה באתי הכפרה ואברך את גמלי תחת אחד השיחים. כשירדתי מן הגמל הרדו כל עצמותי וארכבותי נקשו דא לדא.

כחצי שעה הכיתי, ואראה כי אין איש. עיף ויגע-כח ישבתי על הארץ בהתנוודי כשכור, ותפיל עלי תרדמה ואישן. אולם מתוך שנתי שמעתי קול רעש מסביב לי, ואיקץ — והנה סבבוני כושים רבים, הם ונשיהם, בניהם וזנותיהם, כלם עוזמים בלי לבוש. הנכרים והנשים חגרו אזור צר על מתניהם ולהנערים והנערות לא היה גם אזור לכסות בו ערותם.

— נהארך סעיד, יא באשא אינגליוזי (יומף מבורך, פאשא אנגלי), אמר לי כושי אחד אשר הכרת פניו ענתה בו, כי זקן הכפר הנהו, בתור ראש ומלך לעמו.

— ונהארפם סעיד באילנעמה אלסלאם (יהי יומכם מבורך בנעימת שלום), ענית להם, בהשבי כי יבינו שפת ערבית צההו ועמדתי על רגלי בקורת-הח אף כי לבי פחד ודפק בי.

— דבר אלינו בר ברית, כי שפת ערבית נדע רק מעט, אמר אלי אחד האנשים⁸.

— שמעו לי כיאנאת (אדונים), ענית להם, אמש יצאתי הוכב על גמלי כדי לשוח בשדה מהדץ למחננו דב'ה הרחוקה מעירכם כעשר שעות. ויהי בטרם שובי המחנה בא הלילה, כי אהרתי בדרכי. פתאום פגעו בי שני שודדים ויאמרו להמיתני ולבוז רכושי. בתהלה לקחו את כספי ועוד הפצים אחרים אשר היו אתי ויחלו להלקם ביניהם; ובעוד המה מהלקים את שללי עליתי על גמלי ואברח על נפשי. כל הלילה תעיתי כשה אויבד וכצפור נודדת עד כי אהון-העולמים, יהי שמו ברוך ומהולל, שלח לי ישועתו ממעל והביאני היום בבקר בצל קורתכם. הנני מפיל איפא תחינתי לפניכם שלא תגעו בי לרעה ותביאני אל מחנה האנגלים בדבה. דעו לכם, כי בן הגיניראל הגדול אני, אשר לו כסף וזהב ושכיות החמדה למרבה ואין קצה לאוצרותיו. והיה אם תביאוני

8) שפת ברברית אין. לה לא כתב ולא ספר ושרשיה אינם נובעים משפת ערבית, ובעמל רב למדתיה מפי תושבי הארץ בעצמם.

בשלום אל בית אבי אל המחנה, תנתן לכם משכורתכם כופר נפשי מאת אבי הפאשא האינגליזי, וגם רב טוב יצמח מזה לארצכם. עתה ראיתי, כי יד אל ל ה ה הרחמן עשתה זאת להביאני בארצכם, למען תושעו אתם ואחיכם הנלחמים מלהמת מצוה, ובגללי יהיה שלום לכם ושלום לנו, ובלע המות לנצח. אנא, תנו לי מקודם מעט מים או חלב כי צמא אנכי, כואנאת! ואחר כן, אל תאחרו מלהביאני אל מחננו בלויית איזו אנשים הלוצים, לכל תאוונה לי רעה בדרך.

המלה גדולה ויתרה עוררתי בלב הכושים בדברי אלה, שאין כהם קורטוב של אמת. אקיה כי מי ששנה את דברי שרה אמנו משום דרכי שלום הוא יסלה לי על אשר דברתי שקר באוני הכושים למען הציל את נפשי. כרגע הביאו לי קערת עץ מלאה חלב עזים ואשת לחיה, וגם ארדאגוזא⁴ הביאה לי אחת הבנות אשר נכמרו דהמיה על „הפאשא הלבן“, ובשלחה את ידה להושיט לי את העוגות יצאה מלבה אנהת המלה ורהמים.

— המבדיל בין דת לדת ובין עם לעם הוא יאריך ימים, בת עדינה, והוא יטה אליכם כנהר שלום וירבה רכושכם כחול אשר על שפת הנילוס, אמרתי לכלם⁵.

אמיר מסכין! (נסוך אמלל), קרא בקול תוגה כל הנשים.

4) בשם אראנרוזא נקראו עוגות מצות האסיות על אכן וטכולות כחלב קר. טעם המאכל הכושי הזה הוא כטעם המאכל-התאודה של בני ליטא, הנקרא דאשצענע בלשונם.

5) אלקדי פארק אלדיאן לאמר: „המבדיל בין האמונות“. המלות הערביות האלה שגורות בפי המושלמנים כדברים עם יהודי או נוצרי, ולכן השתמשתי גם אני בהן כדי שלא יהשכוני הכושים בין אלה שמורדין ולא מעלין אותם, בתור „כופרים“. כי אללה ברצונו הטוב, הוא ולא אחר, הכדיל בין דת לדת, והנסחרות לאלהינו. גם ספר הקוראן נקרא בפי מהמד נביאם בשם בתאב אלהודא ואלפרקאן („ספר הישר וההבדל“).

II.

בחצר המגיד הכושי.

מדוע נמע האלהים בלבי תשוקה עזה לשוט בקצוי תבל וארצות רחוקות? איכה אשים נפשי בכפי ואעמיד את עצמי במקום סכנה — אחרי אשר מנעורי נחרת בלבי המאמר, כי „השטן מקמרג בשעת הסכנה“? מאין בא לי החפץ להיות „רבה בר בר חנה“ כדורנו, אחרי שדרשתי לפנים בקארלין, בישיבת הגבירה תיה לוריא, הדרך על „חמירא סכנתא מאיסורא“? איזה הדרך עבר עלי רוח הגבורה ואימץ הלב, אני „הפחדן“, אשר בהיותי בעיר מולדתי רישו בה הייתי מפקד לעבור בין השמשות על פני בית-הכנסת, פן יכבדוני „המתים“ ויקראוני לעלות לתורה? אכן מתת אלהים היא לאדם, ונהלת שדי מרומים, להשתנות ולקבל תמורות בטבעו בהשתנות תנאי החיים הסוככים אותו, למען אשר יוכל להיות ככל אשר ישארו שם הרוח מאת האלהים! כל משיגי הגוף הכל הם, גם תענוגות בני האדם גם תלאותיו כאפס וכאין נחשבו; ואשרי האיש הזוכה לראות לפני מותו את התכל רחבת-הידים, לבוא בארצות, לעבור ימים ולצלוח נהרות. המת ימצאנו בכל מקום, באשר אנחנו שם, בהיכלי אירופא המזוכמה, או באהלי-קדר אשר באפריקה הפנימית. אין הרצבות למות, ואין בית-הבחירה לשנת-עולמים!... אם הרגע הזה הוא הרגע האחרון לימי חיי ופה בארץ כוש יבא קצי; אם בערבות החל ישמן עפרי וזלעפות המדבר ישאו את רוחי; אם יליל הישימן או משק מימי היאור, המתנים נעימות ומשותחים נסתרות, תהיה השירה האחרונה אשר ישמע הגוסס הליטאי — אתת היא לי, אמרתי; ותהי זאת נחמתי ברגע מותי באמרי אל לבי: הנה ראיתי עין בעין את התבל וישביה, והתבוננתי, כי הכל היא, הכל הכל! — אמותה הפעם...

אלה המה הרעיונות אשר עלו עלי לבי בשבתי ברד על מפתן האהל בהכפר דאל, אחרי שבתי את צמאוני בחלב אשר נתנה לי בת המלך כאליל, הוא שם נשיא העיר וסביבותיה. אחרי רגעים אחדים יצאה השמש בכל עוזה על פני הכפר ואמר לבא אל אהל כאליל גומל חסדי; וישבו כל בני האהל מסביב לי ויתנו לי עור כבש לשבת עליו. — האם זהב הוא זה? שאלני כאליל בנגעו באצבעו לפארי הגדילים

אשר על כתפותי. וזה הוא כסף? הוסיף לשאול בהראותו על תער הרבי.

— לא זהב ולא כסף הם, עניתיו, ולך אתנם אם תמלא רצוני להשיבני אל מחנה אבי.

כאליל לחש דברים אחרים באוני בתו ויצא מן האהל בחפזו, בהבטיחו לי לשוב אלי כעבור שעה. האמת אני, כי הלחש אשר לחש באוני הנערה הרגיו את לבי, וביחוד אחרי דואי כי כל האנשים רחוק ממני ויצאו עם נשיאם יחד. הנערה הכושית אשר נשארה אתי באהל החלה לשאול אותי שאלות זרות ונפלאות, ועל כל תשובה אשר נתתי לה קראה בקול: עגיב! לאמר: הפלא ופלא! היא שאלה את פי אם לכל האנשים אשר בעירי שערות צהובות כמו שערותי, ועיי איזה מין עשב נהפכו שערות ראשי לצהובות, — כי אי אפשר לפי דעתה שיוולד איש בשערות בלתי שחרות; אם אמת הדבר כי במצרים יושבים הרבה אנשים לבנים עם נשיהם הלבנות; אם יודע אני לנחש בכשפים כמו „כל האינגליז“ בני גילי; כמה נשים לי, כמה פלגשים וכמה שפחות. ועוד שאלות עמוקות מנייים כאלה, אשר נלאתי להשיב עליהן תשובות נכונות ובהדרה.

— מה שמך וכמה מספר שנותיך? שאלתי אני אותה למען שים קץ לשאלותיה.

— עויזה שמי ובת שש עשרה שנה אני.

— מדוע הנך ערומה? האם אין יד אביך משגת לארוג לך כתונת או שמלה?

— יען כי לא מצאתי עוד את ידי שאהבה נפשי, וכל בנת עירנו תלכנה ערומות עד אשר תהיינה לאיש.

— הלא יפתתואר את ואיך לא מצאת עוד עלם יפה עינים אשר תחשוק נפשו בך?

— המכשפה קביחה אשר ישבה בעירנו קצפה על אבי, ובכשפיה הרחיקה ממני כל אוהב ורע.

— מדוע לא יגרש אביך את קביחה הארורה מארצו?

— כבר הרגנוה לעיני כל הקהל, אבל אין אנתו יכולים לשנות את גור דינה; ולכן שאלתיך אם תרע לנחש, כי או אולי תוכל לבטל את כשפיה.

כשמעי את דבריה אלה לקחתי מכיסי מסרק קטן שנתוכו משובץ ראיוזוכית ואתן לה למנחה באמרי: „את זאת תקחי לך וכל המכשפים שבעולם לא יוכלו לנגוע בך לרעה; ומהיום והלאה יקסצו עליך בחורי

חמד אם רק האמין תאמיני בדברי. ספרי זאת גם לכהירי עירך ואמרי להם כי המכשף „הפאשא הלבן” נחש לך בלהטיו, ומדיום והלאה כל אשר עשתה לך קביחה הארורה בטל ומבומל”.

אין לתאר את שמתת הנערה בשמעה את דברי אלה יוצאים מפי. עזיזה נפלה על הארץ ותשק את רגלי בדמעות תודה, ותקם ותריץ להביא לי קערת הלב ומטעמים. כעבור שתי שעות שב כאליל עם כל האנשים אשר עמדו עלי בבקר. גם הפעם אמרתי להם שלום והלקתי להם כבוד.

— האם אמת הדבר, שאלני כאליל, כי אתם שהמתם את כל הכושים אשר פגשתם בדרך מדונגולא והלאה, כדי לאכול את בשרם? בסכיבותינו מספרים, כי תשהמו את האנשים, הנשים והטף ותאכלו את בשרם, ורק את הזקנים לא תאכלו כי תתנו בשרם לעבדיכם ולכלביכם. — אל תאמינו בכזבים כאלה; אנהנו לשלום באנו ולא למלהמה, ורק לפעמים מוכרחים אנהנו להלחם עם השודדים המתקוממים עלינו והשולחים בנו יד. ובנוגע לי, ידי לא שפכה עוד כל דם, וגם יד אבי הגיגיראל נקיה. אנהנו האנגלים הננו אנשי הסדר, ולב טוב לכלנו. יוכל להיות כי החיל המצרי אשר עלה אתנו הוא העושה עיל בנתיכם, כי זה דרך בני מצרים, להרשיע בכל אשר יפנו.

— הרעים וההטאים, ארורים אבותיהם! ענו כלם בקיל אחד. עודנו מדברים ותבא הנערה ותספר לאביה את המיב והחסר אשר גמלתי עמה, וימצא הדבר הן בעיניו ויברך אותי ויאמר: „אין זה כי אם מאדון העולמים היתה זאת, ואללה שלהך אלי לבטל כשפי קביחה. היום שוב תשוב אל מהנך בלזית אנשים גבורים מעירנו, וטרם תפרד מעלינו נעשה לך חג גדול ומשתה, כי אותך ראיתי צדיק בכל מעשיך וחכם לב בכל דרכיך”.

ויתן המלך כאליל צו לכל תושבי דאלי להקהל בערב ביים ההוא הם ונשיהם וטפם וסוסייהם והמוריהם וכל אשר להם. ויתאספו כלם מסביב לחצר המלך שהיה כעין אכסדרא גדולה. מחוץ להחצר רפדו עורות כבשים ובגדים שונים וישב כאליל ושש נשיו לימיני, והנערה עזיזה ושלוש בתולות רעותיה עמה לשמאלי. כאליל לבש מעיל לבן כשלג ויהגור את מתניו באזור רחב אדמדם. את פניו השחורים השחיר עוד יותר לכבוד החג, וימשחם בשמן זית למען היות להם ברק, ואת גבות עיניו צבע בצבע אדום. באזנו הימנית שם עגיל נחושת קלל גדול, עד כי נפלאתי איך לא יקרע משא כבד זה את תנוך אזונו; בידו הימנית אחז הנית וחרב פיפיות כהרבות הכושים, ובידו

השמאלית — מגן מעור גמל משה בשמן. שש נשיו ישבו ערומות ואזורי שער על מתניהן; שערותיהן היו פרועות ומראה זפת להן מפני השמן והחלב הרב אשר נסכו עליהן. באזניהן עגילי נחושת ובדיל ועל שדיהן הקוקים בכתובת קעקע ציורים מזורים בצבעים שונים. שתים מהן שמו נזם כסף באפן ואחת — גם תכשיט של בדיל. עזיזה ישבה על ידי, ערומה אף היא, ורק אזור דק היה בפעם הזאת עליה. שערותיה ירדות למטה עד המוקי ירכיה המלאות דשן; על דדיה שרמט וכתובת קעקע בצבע אדום ותכלת. היא שמה טבעת כסף ונזם כסף וענקי נחושת על גררותיה. על צוארה היה תלוי המסרק אשר נתתי לה בתוך קמיע, ועל זרעותיה — לילאות רקמה ממשי לבן ואדום אשר הסירותי ממגבעתי ואתן לה. על ידה עמד כד מלא חלב וסל תאנים לכבד במ את קרואי החג, ואותי שאלה בכל רגע: פִּינְגִי לְבָנָא פִּאֲשֶׁא (התחמץ חלב, פִּאֲשֶׁא?). בכל פעם עניתי לה בשחוק כי אינני הפץ. רעותיה הביטו על עזיזה בעין צרה, ואחת מהנה לחשה דבר באזני רעותה: כמה גדלה הצלחת עזיזה! מארץ מרחקים בא „מלך הלבנים“ וחפץ לקנות את עזיזה בכסף מלא מאת אביה; ושלם ישלם במהירה שנים עשר גמלים ושתים עשרה פרות והמורים אין מספר...

אני „בעל השמהה“ האמתי ישבתי בראש המסובין לבוש בגדי-השרד, מגבעתי בראשי והרבי על ירכי והגלי מגולות; כי כאבני רגלי מתלאות הדרך ומחוס היום ואלך יחף. מלכד אלה הקרואים אשר זכרתי, היו אתנו עוד רבים מאנשי העיר. וכדברם חד אל אחד היה קיל המולה וקם שאון עד כי גער במ כאליל ויאמר: „האם בשוק העבדים אתם? הם כל בשר! כי מי שאינו יודע לספר ספור נאה או לשיר שיר נעים או להראות גבורתו על סוסו, ישב דומם ויהדיש, זאם לא — דמו בראשו“.

או ההל החג ותעבור הרנה בין הנאספים.

— יו, יו —
ובמהיאות כפים; גם ההלו לתופף בתוף, ונשמע קולו כקול השמש הדופק בערינו על פתחי בעלי הבתים להעירם לסליחות.

כמה זרים ומזורים בעיני האירופאי דרכי בני אפריקה, מעשיהם ותנועותיהם ביום הגם ישמחת לבם! זרים וגם נוראים מעשיהם וכל עט סופר ילאה לכתבם ולתארם כמו חי. הנשים והבתולות רקדו במהולות זוספקו כפים; מהולותיהן אינן כמהולות הדיפרצופין (פאלקא, וואלס) וארבעה-פרצופין (קארדיל, לאנסע) וכדומה, אשר לנו בני אירופא. בנות מיש-מרקדות ככה: המרקדת עומדת על מקומה ורגליה לא תמושינה, ורק

כל עצמותיה נעות וכל גופה מכתפיה ועד ברכיה ינוד אנה ואנה כאשר ינוד הקנה. כל בן אירופא הרואה בפעם הראשונה את המתולות והנענועים האלה ישחק עליהם ויהיו לו לזרא ולגועל נפש. אני כבר הסכנתי לראות מתולות כאלה במצרים, בטונים וגם בין אחינו היושבים במדינות אלג'יר ומרוקה. אולם המתולות אשר ראו עיני עתה בכוש נשתנו מכל אשר ראיתי עד הנה, כי המתוללות ערומות היו... אחרי כן קם המלך וירקד מתולות המלהמה, בתנופות חניתו וחרבו, ותאר לפנינו מלחמת-תנופה איך הוא מנצה את אויביו וכל הקמים על ארצו. כחצי שעה רצופה פוזו וכרכר כאליל בכל עוז עד כי פחדתי בעופפי חרכו על פני פן תאונה לי רעה ותכוא חרכו בלבי. ברקדו צפצף בפיו, שקשק ברמחיו והשמיע קול ענות גבורה עד כי כמעט יצאו עיניו מתוריהן. אחרי כן התחילו אחרים מן הקרואים לרקד לקול התוף והחלילים, אשר השמיעו קול קורע לב ונגוע עד הנפש. הם רקדו כאילים וקפצו כגורי אריות, והנשים מהגות לעומתם בקול יונים: יו יו יו יו, כאליל! יו יו יו, סידנא! ומחאו כפיים. גם אני לא פרשתי מן הצבור והראיתי לו כבוד במחאי כף אל כף. אחרי המתולות התלו הפרשים וכאליל בראשם את מעשיהם, והם מצאו הן בעיני יותר מכל אשר עשו עד כה. בתחלה נצבו כלם כמו נה במערכה כעם ערוך למלהמה, ואחרי כן יצאו הוצץ בדהרות אבירים, רקדו על סוסיהם במעגל, התהוללו והשתערו, רגע הרביצו את סוסיהם ורגע עצרו בעדם, וכברקים ירוצצו, וכחץ יעוף ישליכו את הניתותיהם על האויב המדומה. אלה הם מבחר שעשועיהם ועליצותיהם ביום שמחתם והגיהם וכל אחד מהנאספים התהרה בכל מאמצי כחו להראות גבורתו לכבוד התג שהוא אשר חגגו לי.

כלה התג ועמו גם הלילה, כי השחר כבר פקח את עפעפיו. עיף ואין אונים צנחתי על המקום ששם ישבנו, כי תרדמה נפלה עלי. אולם לא ערבה לי שנתו, כי הלומות רעים בעתוני וחזיונות זרים גולד את שנתו מעיני עד נכון היום; ורק אחרי אשר יצאה השמש בגבורתה הונה לי מרגזי ואישן שנת מנוחה עד השעה השלישית אחר הצות היום. בקומי או ממשכבי מצאתי הכל מוכן לדרך, וגמלי המש אתוונות הבושים. אכלתי אתם לחם והודיתי להם על החסד והכבוד אשר עשו עמדי ואצא ההוצה.

— שמע נא ידידי כאליל, אמרתי אל בעל-הבית בצאתי מאתו בשלום, קמונתי מכל החסדים אשר עשית עמדי בשני הימים האלה אשר בהם הביאני אל לילה להסתופף בצל קורתך. מחר כעת היה הראה בעיניך איך אדון העולמים משלם שכר טוב להצדיקים גם בעולם

הזה. לכן ארדיב בנפשי עוז לבקש ממך עוד בקשה קטנה.

— דבר, מה בקשתך ותעש.

— אמש ראיתי בביתך תנין (קראקאדיל) קטן חי וימצא חן בעיני.

לכן הזייל נא ומסר אותו לי.

— זאת אי אפשר לי לעשות, כי בצאת התנין מביתי יצא עמו

גם המזל הטוב, כי דוע לכל, ובלי ספק לא נעלם הדבר גם מחכם לב

כמוך. אבל, הוסיף הוא כדי לנהם אותי ולכפר פני, נאות אנכי לתת

לך לזכרון אחת משפחותי היספהיות; בחר לך את זו שנפשה השקה בה.

יש לי שפחה אחת אשר קניתי בכסף מלא בשוק העבדים בחרטום

עיר-הבירה, והיא עלמה עדינה שאין כמוה, פאטמא שמה.

צויתי לקרא את השפחה ואשאל את פיה אם תאבה ללכת אחרי אל

מהנה ה"אינגליו", ואז הנני מוכן לקנותה מאת אדונייה. "דעי לך פאטמא,

אמרתי לה, כי אף אם תהיי מקנת כספי בכל זאת לא אעבידך בפרך.

ורק שם שפחה יקרא עליך ולא יותר, כי תועבה היא להאנשים הלכנים

לעשות מקה וממכר בנפשות אדם. גם ידוע תדעי כי לא שפחה חרופה

תהיי לי ולא אתעמר בך למעשה דודים, כי אם לעשות מלאכה קלה

ונקיה באהלי אקתך."

— הרי אני סהורתך מקנת כספך וכשוב בעיניך תעשה בי, ענתה

השפחה.

— למה תשאל את פיה, אדוני הפאטמא, — אמר כאליל, הלא שלך

היא ותוכל גם להטיתה, כי מי ימחה בידך?

בסימן טוב ובמזל טוב יצאנו כלני מדאלי. אני רוכב על גמלי

ושפתי רוכבת על אתון קטנה; כאליל בעצמו ואחרים מחבריו הרכבים

על המורים ויצאו עמנו לשלחננו. בדרך ראיתי כי גם עזיזה גומלת חסדי

הולכת בתוך השיירא. הפתיים האלה חשבו, כי כופר רב ינתן להם

בשביל שהצילו ממות את בן הגינראל וכן אחי המלך של "האינגליו".

תשע שעות והצי עשינו בדרך עד אשר באנו אל המהנה בדרכה

בשעה השניה אחר הצות-הלילה. השומר האנגלי שאלני "מי זה בא"

ומי המה הרוכבים הבאים עמדי? בדברים קצרים ספרתי לו את כל

המוצאות אותי זה ימים בלכתי לאבוגוש; ונעבור כלנו ונבוא אל המהנה,

ושם פניתי להם מקום ללין להם ולכהמותיהם, ואני סרתי אל אהלי

לישון.

— ברוך מחיה המתים! אמרו לי אדוני שרי-הצבא. סיר ליינון

וסיר ווד בראותם אותי הי.

אנהגו כבר השבנוך בין המתים, וכדעתני היה לאמף היום את

הפציד וכתביך לכל ילכו לאבדון, הוסיף סיר ליינין. קודם כל נא
וספר לנו איך נמלטת ממוקשי-המות וכל אשר קרך בדרך בשני הימים
והלילות אשר לא ראינו את פניך.

מארבעת האנגלים אשר הלכו אתי לאכורגוש לא נשארתי היים
רק שנים: הקאפוראל וויליאם ואני הכותב. הראשון שב אל המחנה
בדרך אהרת באותו הלילה שנפרדנו איש מעל רעהו עת דדפי אחרינו
הכושים, ואני תעיתי בישימון דרך ובאתי בסכנה. היא שב אל המחנה
ברגליו, כי גמלו נאבד לו בדרך, והביא אתו מנחה יקרה: פצע עמוק
ממעל לכתפיו, ואני שבתי והכורה קטנה בידי הימנית, והכורה גדולה
אתי, — היא הכורת הכושים אשר לזו אותי. לכלם נתנה עבודה
על מנת לקבל פרס, ומלכם כאליל נמנה לראש המרגלים הכושים
אשר לנו ושכר טוב קבענו לי. את עזיזה בתו העמדנו להשגיה על
עדר הצאן והבקר אשר לקחנו שלל מיד הכושים עזי-הפנים אשר מאני
לתת את ארצם לזרים וגוום למכים; כי על כן ענשנו אותם קשה וננהג
את כל בהמתם. פאטמא נשארה קנין כספי לצמיתות, ולא אתת הקדיחה
את תבשיליה טרם למדה לכשל בדוד ובפארור ולעשות לי מטעמים
כאשר אהבתי. ובכל זאת לא גרשתיה מעל פני וגם לא העבדתיה
בפרך. לכאליל שלמתי בעדה שמונה שקל כסף של תוגרמה (ריאלאת)
ובשובי מצרימה קראתי לה דרור, נתתי לה מתנות ואשלח אותה לנפשי.

מות פרא קטן.

ראש הגדוד ירה באויר ותהדר אתון המשי ותנס כאלו בעתתה
 רוח רעה. לשוא קראתי אל הרוכב בקול רם ובשפתו: תקף יא אנת יא
 ראכב, לאמר: „עמוד נא אתה הרוכב“, ולשוא קראו כלם: סטופ! כי לא
 יכל הנער לעצור את בהמתו הנבהלה במרוצתה וידא עליה כעל כנפי נשר.
 ויצו שר הצבא שנית למלויו לירית על הרוכב; ויורו גם הפעם
 לא עמדה האתון במרוצתה ותוסף לרוץ מהר כבוק, אבל עתה רצה
 האתון לבדה ורוכבה אין עליה. היצמות הפיל ארצה את הרוכב הקמץ
 עם האכף יהד!

הנער שוכב ומפרפר כמרחף בין החיים והמות. זרם דם פריץ מבשרו
 והתול' הלכך אשר הוא שוכב עליו הפך כלו אדמדם; אולם המות לא
 כלה עוד את מלאכתו. קרבנו כלנו אל הנער המתניסס בדמו ואשאל
 לשמו.

אבראים אלה... נד... ענני הגוסס הקמץ בדברים מקומעים.
 — אנה רכבת על אתונך?

על שאלתי זאת לא ענני דבר, ודבריו האחרונים אשר לחש
 בצאת נשמתו בשפת ערבית היו אלה: בְּסֵם אֱלֹהֵי אֱלֶרְהֵמָן אֵל רַהִים,
 „בשם אלוה הרחמן והמרחם“... וימת.

בנים אבראים מצאנו אמתת ובה מכתב, אשר ספר לנו
 באר היטב מי היה הנרצה הקמץ, לאן הלך על אתונו ומאין בא.
 ה„פרא“ הזה הולך לראות את אביו, עומר פאצל, אשר נשבה בידי
 האנגלים ואשר נהרץ עליו עונש מות. פאצל לא היה כושי מדלת עם הארץ
 כי אם „שיך“ (וקן העיר) בכפר תאני אשר על הנילים, כאלף ושש מאות
 פרסאות הרחק מקהירא בירת מצרים, וידע גם קרוא וכתוב ערבית.
 הכישים בתאני השבו כי ביום ההוא יומת פאצל ולכן שלחו אליו
 את בנו יהידו אבראים הנושא מכתב פרידה מאת כל העדה אל
 אביו היוצא למות על לא המס בכפיו. וזה תרגום המכתב הערבי אשר
 נשא הבן האמלל אל אביו האסיר:

„התהלות לאלוה לבדו ורק מלכותו תקום לעדו). לאחינו הנעלה והנדיב והנבור
 „הלוחם מלחמת אדון העולמים, זכות נביאנו מוהמד תעמוד לאחינו השיך עומר
 „פאצל אלהנדיקי.
 „אדון העולמים ישפוך עליך רחמיו ולא יתנך טרף לשני הכלבים הכופרים

1) בפסוק זה מתחלת כל פרשה בתורת מחמד (חזן מפרשה ט'), שהערבים
 מקריאים את הפסוק הזה לנוסס בטרם צאת נפשו, ליולדת המקשה ללדת, לנפנע
 ע"י עינהרע, ועוד. ספק אצלי אם בין מאת מיליוני המושלמנים ימצאו חמשים
 שאינם יודעים בעל פה את הפסוק הזה.

ה"א' ננ ל' יו"; וזה אשר אחריו ססקה הנבואה 2) ירחם עליך ועל בני-ביתך
ועלינו ועל כל עמנו ההולכים באור הקוראן; ואם חלילה לא נזכה לשוב
לראותך ונגזר עליך מאת אדוננו לכפר את פשעינו, הננו מודיעים לך כי נבנה
מסגד לזכרון נשמתך האהובה. אנא פאצול! העתירה בעדינו לפני כסא הרחמן
כי ישלח את המארה בהכופרים. גם נחלה פניך לבל תוסיף לבוא בקרבינו אחרי
מפירתך 3). נכתב לאדוני ע"י העניו א' ח' מ' ד' א' ל' ע' ז' וכל תושבי תנ"י."

הדברים האחרונים מזכירים לי את המנהג הישן בערי זאמוט
שבעל התברה-קדישא אומר להנפטר בשכבו על הארץ: "ידע תדע
פ' ב' פ' כי מת, ומעתה ולתהבא נמחה שמך מכל החברות, השמעת?
שוכן עפר הנך מהיום והלאה, וראיה לדבר כי נמחה שמך מן הפנקס".
לשוא! אבראהים האמלל לא זכה לראות את פני אביו. אלם
האב זכה לראות את מכתב הפרידה של בני עירו, כי אני נתתי
לקרוא את המכתב להאסיר פאצל יומים לפני מותו וכשמונה ימים
אחרי מות בנו. עד היום שמור המכתב הזה בידי לזכרון.

ואתה גבור קטן, אם אמת הדבר הכתוב בספר תורתכם אלקראן,
כי בנג'עדן עתיד אללה להנהיל לכל צדיק וצדיק ש"י עולמות 4),
כמה עולמות תנחל אתה אבראהים! מות גבור מת ובכל זה, "פרא קטן"
אכנך. נער כושי! לא טוב היות פרא בזמן הזה. מדוע הלכת לנשק
לאביך לפני מותו ולאמר לי שלום בפעם האחרונה? דבר כזה נאה רק
לפראים שכמוך...

איבראהים, איבראהים! לא תוסיף עוד לרוץ יהף בנתיבות החול.
לא תטפס ולא תעלה עוד כהחול על עצי התאנה אשר על שפת הנילוס
כדי להשליך משם מלא הפנים תאנים אל היק זוהרה רעיתך יפת
התאר 5). גם זוהרה הפראית מר לה מר. בשברון מתנים תשב תחת העץ
ותיבב: "מה לך, בראים, כי אהרו פעמיך היום? הלא כבר באה השמש,

2) הוא מחמד שהיה האחרון שבנביאים לדעת המאמינים בו.
3) נמירא בפי הערביים, כי מי שלא זכה להקבר כדת מחמד, נפשו תשוב
הלוך ושוב אל המקום אשר שם שבק חיים לכל חי.
4) בספר תורתם כתוב, כי בנג'עדן העליון (בערבית נננה) יתעלסו הצדיקים
באהבים פשוטם כמשמעם. מספר העלמות דפיסיות הנתונות בעלמא דקשוט לכל
צדיק שונה לפי מדת צדקתו.
5) זוהרה היתה מביאה בכל בקר אל אהלינו חלב עזים למכור וספרה
לי אחר כך בכני תמרורים את דבר שוב האתון עם הכתם האדום. אני קבצתי
בין סקדי החיל 8 ריאל סנידיה (36 פראנק) ונתתי להבת האומללה כדי לחבוש סצעי
נפשה.

וצפרי הישימון עזבו את קנם וירננו על ענפי העץ. צפרים נעימות:
איפה הוא אבראהים ידיר נפשי? מדוע בושש לבוא?"
בת אמללה! שאי עיניך וראי: הגה האתון אשר רכב עליה אהובך
שבה לבדה, ועל גבה - כתם אדום.
צללי הערב פרשו אדרתם על פני המדבר והשמש צללה בין הררי
החול - מעבר היאור. במורד הרקיע הבהיר נראתה עוד עתונה אדמדמת
וממרום ענני תכלת נשקף הירח עצוב-רוח וישלח את אורו הכהה על פני
נער מת... הכושים, הרועים ורעיותיהם, כבר השקי את גמליהם על
היאור והנם נכונים לשוב לאהליהם. רוח תרישית מנשבת על השפיים
הערומים מבלי כל ירק דשא ומשמעת קול יליל נכאים המדאיב לב ונפש.
מרחוק בא הר צחוק מכאיב-לב: צחוק שני הקברנים הזוני ותומי.
פתאום נשמע קול מהי הרש, כקול חכימת צרור קשה על אדמה
רכה. קול חבוט הקבר הוא... אבר אהים השלך כנצר נתעב
אל תחתית הכור!
ישימון, ישימון! ביום ההוא נגעל מדר עפרך ואדמת קדשך
הממאה!!!

Generated for Joseph Galron (The Ohio State University) on 2015-07-15 05:01 GMT / http://hdl.handle.net/2027/njp.32101076527280
Public Domain in the United States; Google-digitized / http://www.hathitrust.org/access_use#pd-us-google

בנקרות הצורים ובסעיפי הסלעים.

ו.

בנקרות הצרים ובסעיפי הסלעים.

I.

אי כבוד.

לא קר ולא הם היה הערב ההוא, בעת שאנחנו, שנים עשר גוסעים, ישבנו בהאניה הקטנה אשר הביאתנו אל הוף אי מצער המשתרע בלב הנילוס. אחי בני ארץ מולדתי עודם עטופים כעת באדרות-השעה שלהם ומשרכים דרכם בעגלות החרף על נהרותיהם ועל כל מקה מימיהם אשר נהפכו ליבשה; ואנחנו שמים פה כצפרים עפות על פני היאור רחב הידים והאביב מסכיב לנו! היאור היה פרוש לפנינו כמלית שכלה תכלת, הוא היה שלאנן ושלו, ירק תלתלים קטנים כקוצות נערה יפה ויעלת הן השתרגו מסכיב לאניתנו, המה הגלים אשר הכו בו תופשי המשוט. רוח צה נשבה בסככי האחו אשר על שפת היאור ותביא רוח ניהוח אל אפינו. ומרחוק נראה אי קטן נחמד למראה המשתרע בלב היאור כילד שעשועים המתרפק על שדי אמו. כגן עדן הארץ לפנינו, כי האי מכוסה כלו ירק דשא ונצני המד. ההרים מסכיב לו ענדי חורשה של תמרים כעטרה על ראשיהם, וצל דליותיה יכסה את העמקים הדשנים והרעננים אשר לרגלי ההרים, ויהי עליהם סתרה מזהב הזים. במדה שקרבנו אל האי הוספנו לראות כי היד והדר ילבש, וכלו אומר כבוד. על כן גם קראתי לו „אי-הכבוד“.

בקרבתנו אל החוף הייתי כחולם, ובראותי פתאום בעלי חיים מתנועעים לקראתינו, אמרתי בלבי: האם קסם הלום פרעה לפני ושבע הפרות הנה העולות מן היאור? אולם לא שבע פרות עלו מן היאור, כי אם שלשה בני כושים מיושבי האי באו לקראתינו בראותם את אניתנו הולכת וקרבה אליהם. אז גז היש ויעף הלזמי בהקיץ, וזכרתי כי לא פרעה מלך מצרים אנכי, כי אם המליץ לאנשי-צבא אנגליה אשר עלו על כוש, וכי אני בא בלוית להקה קטנה מבני החיל המביאים חולים ונפצעים ממערכות המלחמה, כדי להרביצם בנוה שאנן ובמשכנות

מכטחים עד אשר ישונו וירפאו.

— היש אתכם מקום לנו ללין בלילה הזה? שאלתי את האנשים.

— ברוכים הבאים, שרים ורוזנים! ענה אחד מן השלשה.

— האח! באנו לדובלין! נתן בקולו אחד מן החילים אשר הבאנו

אתנו, ודמעות גיל נראו בעיניו.

אניות-הקיסור אשר לנו לא יכלו לעבור בנקרות הצורים וסעיפי הסלעים אשר באשרות הנילוס בין סכות זכין וא די-חלפה, כי אבנים גדולות וצורי מכשול נערמו כמו נד במקום הזה ואין דרך לאניות לעבור; ולכן שלהנו את אנשי החיל ואת הכבודה אשר ברגליהם דרך היבשה, ואת החילים והנפצעים הרגלנו להביא דרך הגהר בצנות קלות על פני המים, העוברות בשלום בין אבני-הנגף. ביום כ"א יאניאר, בבקר השכם, יצאנו מסכות באניה קלה כזאת ואתנו ארבעה חילים כדי להביאם אל בית-החילים הערוך במחנה הגדול אשר בואדי-חלפה. יומים התנהלה אניתנו לאטה עד אשר עברנו את צורי-המכשול. אין קץ לעמלנו ולתלאותינו בכל הדרך הגורא הזה; נפשנו היתה בכפנו תמיד, כי על כל מדרך כף רגל היו התחתים ובלהות. אולם בקרב האנשים שהלכו אתנו נמצא איש אשר בהוללותו עורה צתיק ובדיהות הדעת בני ויועיל הרבה להשכיח את יגוננו ולהסיר כעס ודאגה מלבנו. אפס גם המזור הזה היה גורא ואיום ככל המוראים הגדולים אשר סביב שתו עלינו. השתיק היה שתוק מהילל, צחוק מכאיב לב. האיש אשר הועיל לפכה את צערנו בהתוליו לא משוב לב ומרוח טובה התהולל לפנינו, כי אם מרוח רעה אשר בעתתו. שני אנשים חלים מוכי-שמש היו אתנו, ואחד מהם איש-חיל מבני אירלנד, ושמו פינגני אשר מחמת גודל ההום יצא מדעתו ותתקפהו התשוקה לארץ מולדתו. הוא התגעגע על בני ביתו וכל כפר וכל אהל עראי אשר עברנו עליו נדמה לו כי היבלין עיר מולדתו הוא, והיה שמת וקורא: האח האח, הנה באנו לדובלין, לדובלין באנו. וגם בשאר מעשיו ודבוריו השתולל. לכל אחד מאתנו בדה שם חדש מלבו, ואותי כותב המורים האלה קרא בשם הנכבד our own mahdi, לאמר: הנביא שלנו. לא תמיד היו דבריו דברי שגעון ופספופטי מלין בעלמא, כי יש אשר נשמעו מפיו גם דברים נכוחים והתולים קולעים אל המטרה, וכל הכם בהכמת-הנפש ישתומם עליהם בראותו איך אור שכל בהיר בוקע ועולה מתוך ענני דעה מטורפת. הוא הסית לפעמים דברים יורדי חרדי במן גם כלפי מי שגדול ממנו, ולו דבר כזאת אחד הבריאים וצלולי הדעת לא נקה בודאי. הוא דבר ככל העולה על רוח ונסלה לו, כי — בשגעון ידבר. ככה נזרקה כמה

פעמים השאלה מפיו: מה לי פה זמי לי פה? למה באתי הלום, ומה
אנתנו כלנו עושים פה? — כדברים האלה שאלו רבים מאתנו את
נפשם איש בסתר לבו ורק לבא לפומיה לא גליא. כל האנגלים אשר
אתנו שחקו על משבתי החולה מוכה-השמש ויתענגו על מהתולותיו;
אולם אני המלתי עליו כאשר יהמול איש על אמלל וקשה-היום ואסרתי
על נפשי מלמלא פי שחוק על חלומותיו ועל דבריו. פינני קצף על לוד
וזם ליי שר הצבא אשר לנו על אשר אסר על החיל לשתות „חויסקי“,
הוא יין-שרף, והיה שופך לפעמים את המזו עליו וקורא:
— יקה אפל את וזלסליי הסוכא! הוא שותה שטר מכקר עד ערב,
ולנו לא יתן להביא כל משרת-ענבים אל פינו.
על זה היה הרופא אשר הלך אתנו גוער בו תמיד ואומר:
שמור לשונך, פינני, פן אשליכך היאורה אל התנינים, והיית
לברות למו.

II.

יושבי האי.

ביום כ"ב בערב באנו אל האי הקטן קלבה אשר בלב הנילוס,
בין סכות זבין ואדי-הלסה. מרחוק נראה לנו האי כערך גן האלהים,
בהדרו אשר שט הטבע עליו. עלינו מן האניה, אני המליץ, ועמי פקיד
הצבא והרופא ושני אנשי-החיל החלוצים כדי לתור מקום ללין, לנו
ולהחלים והנפצעים אשר אתנו. הלכנו בעקבות שלשת המושים אשר
מצאנו על החוף, וכמוהם עלינו על ידינו ועל רגלינו במעלה הר זקוף
ומכוסה בירקרק הרוץ, כלו שקיי באגלי טל ורסיסי לילה. תחת השיחים
ראינו אהלי-קדר בנזים מכפות תמרים, וגניהם מכוסים תבן ונוצצים
כעין הזהב. בני בקר וצאן טובים וכריאים רעו בכר נרחב, והרועים
והרועות יושבים להם מנגד תחת השיחים, ומתעלסים באהבים, יתרועעו
אף ישירו שירי אהבה ומהגים בקול יונים:

וא תגהידת אל-עשק אכרני מן קלבי!

לאן קולבי גזירה בוף קולבת...

(אנחת האהבה, אנא צאי מתוך לבי,

כי לבי אי מוקף אהבה כקלבה...)

בתחלה קבלו יושבי האי אותנו בהדרת כבוד ויברכו אותנו. אהרי
אשר תרנו מעט את האי קלבה שבנו אל החוף כדי להעלות מן האניה

את החולים עם שומריהם ומשרתיהם. אז נקבצו עלינו יושבי האי גרודים גרודים ויאמרו איש אל אחיו: ראו מה האנגלים עושים לנו! המה הביאו את תוליהם ומשוגעיהם, להפוך בתינו לבית-חולים, ואת ארצנו — למקלט-משוגעים. אבדנו אבדנו! — ויהום עלינו כל האי, כי היינו כלנו כמוכי-שמש בעיניהם. בלכתנו אני והברי הנזכרים לתור את האי הנה והנה, ראתה אותנו אשה כושית בעמדה על פתח אהלה ותמהה לסגור הדלת בפנינו, כחשבה כי גם אנחנו „מגנונין“ ונאכל אותה ואת בניה היים. בטרם שכנו אל האניה פגשנו איש זקן הכוסה כאגמון ראשו, ויאמר אלינו:

— שרים ורוזנים לבנים! מה הטאנו להאינגליו כי הבאתם עלינו רעה גדולה כזאת?

— ומה עשינו לך, זקן שומה? האם טהו עיניך מראית כי אנשים כנים אנחנו וכי מוכרחים הננו ללחץ אך הלילה הזה בקלבה, יען כי ארבעה חולים אתנו אשר לא יוכלו לנסוע בלילה?

— ולנו ספרו, הוסיף הזקן, כי הבאתם המשים משוגעים מוכי-שמש והמה יעשו את כל האי שממה, כאשר עשו בכפרים האחרים... — קרא נא מהר בשמות הכפרים ההם, והגידה את הנבלה אשר עשינו שם! גערתי בו.

בסביבות דיר הנצאתם משוגעים בלילה ושלתתם אותם לנפשם לעשות כלה בהתושבים ולאכול את בשר עוליהם ויונקיהם...

— שפש גדול וטרא! עניתו בזעם אף להזקן הדובר כי, סורה מהר מזה, פן אכלך הי כרגע...

קשה עלי לתאר את פחד הכושי הזקן בשמעו את דברי, כי האמין במ. כחץ מקשת ברה מפני „המשוגע הלבן“ האומר לאכול הי. ועוד מעט ונודע בכל האי כי באמת איכלי אדם אנחנו, כי הזקן המפש העביר הקול; אולם התושבים התפלאו עלינו על אשר גם בשר זקנים ינעם להכנו; ויש גם אשר ספרו כי כבר אכלנו אנשים אחרים בקלבה ועוד שנינו נטויות. — הלכנו מהר אני ופקיד-הצבא אל האסן זקן הכפר ובקשנו אותו כי ימהר להכריו בין יושבי האי הפתאים כי לא אוכלי אדם ולא משוגעים אנחנו, וכי רק שני חולים מוכי שמש אתנו אשר לא יזיקו לאיש, כי אנשים מאתנו שומרים עליהם ואנחנו מקבלים אחריות נזקיהם.

— עתה ידעתי כי אנשים טובים וישרים אתם, ורשות בידכם להתמדה פה כטוב בעיניכם — אמר זקן-הכפר.

אחיכ שאל אותי האסן אם יודע אנכי לרפאות חולים, כי

אמו שוכבת על ערש דורש היא זה שלשה חדשים ואין לה מרפא. הובלתי אותו אל הרופא אשר לנו ונבא שלשתנו אל בית אמו.

הרופא נגש אל התולה ויבדוק אותה, ויגל את אזני כי אין תרופה להזקנה, כי מות תמות.

תרגמתי את דברי הרופא לכנה ואמר לו, כי רק ביד א ללה לברו להקימה מהליה.

— אם אי אפשר לרפאותה, אמר זקן-האי בתם לבנו, כי עתה, בי אדוני הרופא, קרב נא את קצה, כי כבר שבענו רגז בימי חליה מרבה להכיל, ונבטתי אמרו כי אם לא תקום ממשכבה בשבוע זה תשמנה הנה בידיהן מהנק לנפשה...

— אם תעשה נבלה כזאת בביתך, הזהרתי את הזקן, כי אז תביא עליך רעה גדולה והטאת לאלהים.

— צר לי מאד לגלות אזנכם מזה, אמי נגמעה מכשפה היא, בדרך רוב נשינו המזקינות יותר מדי, והיא תגרש את הברכה מביתי. הרופא הוציא מצקלנו אשר הביא אתנו איזו סמים ויתן אותם בפי התולה אשר התעוררה מעט ותתחזק ותאמר: ענדכם כרמת יא פסרה! (הברכה אתכם, כופרים!).

יצאנו דחופים מאהל האסן, ובהיותנו בחוץ פרוץ מפינו שהוק גדול, כי לא יכלנו עוד להתאפק. שבנו אל אניתינו להוציא משם את התולים ולהעלותם אל מקום מנוחתם אשר תרנו להם. בעמל רב העלו אנשי ההיל אותם על החוף ומשם הובאו בשני אהלי-זמורות ושם הכינו להם צידה ומטעמים. הנפצעים והבריאים אכלו וישבעו מבשר כבש אשר צלינו על כרעיו ועל קרבו בפתח האהל, ולמוכי-השמש נתנו עוגות והלב עזים. כלנו אכלנו ושבענו והיתה רוחנו אהרי הנחודים הרבים אשר שבענו. גם פינני מצא קורת-זרה בהלכה-עזים אשר שתה ויהי כ"וויסקי" בסיו, ואהרי כל גמיעה וגימעה לטש עיניו המלאות עונג ומפיקות גהת-זרה.

III.

בערב יליון בכי.

שלום ושקט כעיר וקדיש נהיתו מן שמיא על אייה-כבוד. מנוחה שאננה הופפת על קלבה ועל כל אשר בה. הכוכבים ממסלותם הפיצו את נגהם הכהה מרומי השמים הטהורים ונתיב החלב התנוסס ברקיע השמים כרקמת כסף בשלית שכלה תכלת. בארצנו, ארץ הצפון, לא

יאירו הכוכבים באור יקרות כזה ודרכיע איננו כלל תכלת כעין הדקיע הנטוי עתה על ראשנו. ממרום הפסגה אשר שם נטענו אהלינו הבטנו על היאור המשתרע לרגלינו כראי מוצק, והנהו כלל שלאנן ושלול. מעבר היאור נגבה נראו תועפות הרים לבושי מכלול וידקרק דרוץ. בכל האי הגלמוד דממה נעימה שלטת, דממה — וקול אשמע. צפרי זקזאק בצפצוף מצפצפים וזו אל זו תקרא מנקרות הצורים ומבין עפאי התמרים. גם קול פינני האומלל אני שומע עונה לעומת הצפרים. הוא חפץ לענות בקולם ולצפצף כמוהם ואינו יכול. פתאם קפץ ודלג על משכבו ובשבתו על המטה נתן את קולו בצחוק אדיר וחזק, כי בעתהו הרוח הרעה:

— הא, הא, הא, הא, הא! מי שמך לרופא? לך אל בתי-ההולים באירלנד, משוגע! הוא המשוגע ולי היא נותן סמים למרפא! מזה אין בקדקדך, משוגע, ומי שמך לרופא-הולים? מהדע אסרת עלי לאכול בשר? קצתי בהיי מפני החלב... חלב צפרים! צפ-צוף! צפ-צוף! היש חלב לצפרים? אין לצפרים חלב! חלב עזים וכבשות... תן לי חלב פילים! אם משוגע אני איה שגעוני? רק ראשי עלץ יכאב ונפשי עלי תאכל... מי זאת הנשקפת? האת היא פוילינה רעיתי תמתי? מי הביאך הלום מדובלין? ומה לך פה? הן משוגע אנכי! האם בדובלין אנהו, ואיה הטבעת אשר נתתי לך למנהה ביום הפרדי מעליך? עליך לשתות חלב, פוילינה, כי אשת משוגע את. אבל הרופא יישן... לני ואכלי בשר! אל תיראי; הרופא לא יפקוד עליך את זחנדך. משוגע גם הוא... הן יעביר זרזן כמשוגע! הא, הא, הא... מהר ישלכני היארה אל התנינים... באי ואהבךך, פוילינה, בטרם ישליכני היאורה... באי אל תיראי, הרופא המשוגע עודנו ישן... אי אולי מת הוא... גם או א' י' פקיד הצבא מת... גם המליץ „סיקילוביץ" איננו כי לקח איתו גביא השקר! באי ואל תיראי... הן בדובלין אנהו ושלום ושקט מסביב לנו... הכי בארץ הפראים אנהו, במערכות המלחמה מעבר לנהרי כוש? הא, הא, הא! המשוגעים! מה לנו פה ומי לנו פה בארץ הפראים? מה עשו הפראים לחיקטוריה? כוש להכנישם ואירלנד להאירים ופוילינה לפינני... כלנו משוגעים אנהו... בי נשבעתי! כלנו רוצחים, שורדים וחברי גנבים... אללי לי, ראשי עלץ כגלגל... אש תוקד בקרבי... גשי הלאה, פוילינה, אל תגעני בי... אל תשקיני, פן תגעני במצוה הנוער באש ונצרכו לך שפתוף... הה, איך, פוילינה רעיתי, יפתי, איך, יונתי, תמתי?...

כאלה וכאלה דברי הלומות והבלים בטא בשפתיו פינני האומלל

מכה השמש כדחהפכו במכאוביו על משכבו. הקדחת לא הניחה לו לישון וכמעט כל הלילה לא שם מחסום לפיו. לא יערב לנו לשמוע דברי איש סכל ועוד פדת מזה נעימים לנו דברי האיש אשר נגעה בו יד אלה ובינתו הסתתרה. נרא היה לשמוע שיתה בטלה זאת מפי איש גבור-היל, רך בשנים, נגוע ומענה אשר האר השך במיחו ורוח נבקה בקרבו; ועוד יתר נורא היה לשמוע את שיהתו שלא היתה כלה בטלה, כי ברוב חלומותיו והבליו היה גם קורטוב של אמת וצדק. נר האלהים אשר בקרבו טרם נכבה כלו ועודנו מהבהב ורואה הרבה דברים כהויתם. „כוש להכושים!“ — „כלנו משוגעים!“ כל הדברים האלה וכיוצא בהם דברים של טעם הם. „מה עשו הפראים לחוקטוריה?“ ישאל פינני, ומי ימצא מענה לו על שאלתו זולתי ביסמארק, אשר שב והרים לנס עמים את הכלל הגדול והנישן „מאן דאלים גבר“? בין כה וכה ופטפוטי פינני גזלו שנתי מעיני, ורעיוני בלבלוני: לו היה פינני בעיר מולדתו כדובלין לא יצא מדעתו והיה גבר צולה בימיו, רואה היים עם פוילינה אהובתו ושמח בהלקו; ומה בצע באסונו בשבתו במתשכים כל ימי חייו? למי תצא תועלת מאנקת הנפצעים אשר עמי במהיצתי בקרב אהלי? מי יבנה ממות כל הגבורים אשר ירדו שאולה בכלי מלהמתם בשימם הרבם תחת ראשם בארץ שואה ומשואה זאת?

פינני נאלם דום ויישן, וגם שמוחת עיני נסגרו רגע — והנה קול אוזיית סקיד-הצבא הקורא אלי:

— מה זה קול הבכי אשר אני שומע מרחוק? קומה ונלכה לראות מה הדבר?

הקשבתו והנה מרחוק נשמע כאמת קול תאניה ובכי תמרודים, כקול היליל והזעקה אשר הרימו בני כוש במזת להם מת. — אין זה כי אם מת אחד מיושבי האי, ענית להפקיד הקורא אלי, והמה מספידים ומבכים אותי כמשפטם. ולאיוה צורך נלך? הלא טוב לנו לשכב עד הבקר ואז נדע מה קרה; ואתה תחזה אם לא כדברי כן הוא.

אוזיית שמע לעצתי ויגלום פניו באדרתו וידום; וגם אני הסבותי פני אל הקיר, ואישן רגעים אהדים כשינת הסוס, נים ולא נים, תיר ולא תיר.

IV.

לבקר רנה.

נסו צללי הליל והשחר הציץ מגבהי השמים על האי קלבה. הצפרים הקיצו וירננו בין הגוי הסלעים וגם על העצים הרעננים אשר מסביב לאהלינו, ומבין העפאים נתנו קול. וממרחק עוד נשמע קול הכני, אשר שמענו בלילה. ששארלי המכשל בגדוד Riflers כבר קם כדי לבשל לנו קהרה לאהות-הבקר, ואהריו קמנו גם אנהנו ונתעודד. נשאתי את עיני ואראה — והנה בנות האי יוצאות לשאוב מים וכדיהן על שכמן. ביניהן ראיתי נערה אחת אשר תחת הכר — קערת עץ בידה. ותגש הנערה הכושית אל מול אהלנו ותעמוד מרחק, כי יראה לגשת אלינו.

— מהלך, בתי, כי עמדת מרחק, קראתי אליה, גשי הלום ואל תיראי כי לא תאונה אליך כל רעה.

— נשיאנו האסן אדוני שלח לכם חלב הם למנחה וצוה אותי שפתו, להגיד לכם, אדוני, כי אמו נגמעה מתה בלילה הזה, אללה רחם עליה; ועל כן לא יוכל לבא לראות את פניכם. ותצר הנערה את קערתה אל כלינו, ואתן לה עוגות דבש יבשות ואשלחה בתודה.

אהרי שאכלנו ארוחת-הבקר הלכנו שלשתנו, אני, הפקיד והרופא, לראות את האסן ולנהמהו. כבואנו אל אהלנו ראינו את המראה הזר הזה: המתה שכבה על מטתה ושמלה שהורה פרושה עליה. מסביב להמטה עמדו כעשר נשים מקוננות, המתוספסות בכפיהן על ירכן ועל פניהן, וברקדן במחולות-אבל תקראינה: נ' לן, וי לן! הגברים עמדו מרחוק וקראו בעל-פה פרשיות מן האל-קראן. בין בני „הכרה קדישא“ אלה הכרתי את הזקן הטפיש אשר גערתי בו אתמול באיימי עליו כי אוכלנו חי. רוב המקוננות היו נשים צעירות עוד לימים ושובות מראה, וביניהן היו שתי עלמות מהיטבות כוזיות ויפות עד מאד. האחת היתה כבת שבע עשרה שנה, קומתה דמתה לתמר ורוה הן הוצק על פניה; עוד בשרה לא היה שהור כי אם כמראה נחשת קלל ועיני יונים השקיפו מתחת לגבותיה העבות. שמלה אדומה היתה פרושה על כתפיה הרהבות וזרדת עד ברכיה; אכנש משי לבן ממוזה דק ושקוף היה כרוך על הזה ממיל פניה, ולא כסה את מצפנותיו מעין ההואה; ושערות ראשה ירדו עד המוקי ירכיה והיו משולבות למטה בשתי לולאות-ארגמן.

גם השניה הצעירה ממנה לא היתה נופלת ביפיה מאחותה הגדולה, אפס כי היא היתה בריאת בשר יותר מאחותה, ויתר זה כנטול דמי, כי משמן הבשר מנול בנות צעירות לימים. שתי הנערות האלה אחיות היו, בנות האסן נשיא האי, ונשים יפות כהנה לא ראיתי בכל ארץ כוש. בראותי אותן לא יכולתי להתאפק מקרוא: מה רבו מעשיך הי! גם שתי האחיות האלה ספרו וקוננו על זקנתן, אבל הכרת פניהן ענתה בם כי קינותיהן אינן יוצאות מן הלב. הנה באו אל המספר מקיטרות בבשמים ובתמרוקי הנשים. אף הנה רקדו במחולות-האבל, אולם כל תנועותיהן היו בנחת ובנעימות ובמדה שווה. הלואת תקראינה מספר בנות כוש הענוגות?

כאשר נגשנו אל המקוננות הביטו בנות האסן עלינו ותחלנה מספוק כפיהן; ובעוד אני משוחח עם הפקיד אואיט שמעתי מאחרי קול אומר:

— הקבלתם את ההלב אשר שלחנו לכם היום בבקר?
— כן בתי, ענית לכת האסן הגדולה, כי היא היתה המדברת אלי. קבלנו ההלב ואני באתי הלום להודות לכן על הסדכן. ישלם לכן אללה כפעלכן הטוב וישלח לכן התנים טובי-מראה כמוכן.
— האם גם בעיניכם יפהסיות אנהנו? שאלוני שתיהן פה אחד.
— אין גבול להחן, ואין ארץ-מולדת להיפוי! האשה היפה — יפה היא בעיני כל תושבי הארץ. ועתה הגרנה לי בנותי מה שמכן כי אדע.
— שמי הלימה, ענתה הצעירה במדברה הנאוה, ושם אחותי כרימה.

כרימה באה עמי בדברים ותספר לי ממנהגי קלבה, ושתיהן הודו ולא כהדו כי לא יכאב לכן על מות „הזקנה“, וכי רק משהם מראית עין באו לספור לה ולהלל במחולות האבל. הצעירה שמה ידה על לבה ותשבע לי כי הזקנה היתה מדברת פנים אל פנים עם הרוחות הרעות והיתה מנחשת כל היום בכשפיה.
השמש כבר יצאה על הארץ בגבורתה כשיצאנו מאהל הנשיא אחרי שאמרנו שלום לו ולבנותיו, כי מהרנו לשוב לאהלינו כדי לקחת את הולינו ולהמשיך את דרכנו הלאה. וכטרם צאתי מבית הנשיא שאלוני בנותיו אם עוד אשוב אליהן לקלבה בפעם אחרת או אם הילך אני לשוב אל עירי, עיר האינגליו?

— שוב אשוב אני לבדי אליכן כתום המלחמה, ענית להן; כי קלבה ארץ חמדה היא, כנג'עדן הארץ לפני, ומאד נכספה נפשי

לשוב עוד הפעם הלום כדי לשובע נעימות ברוחה הצח, ושמחות למראה פני יושביה המוכים והישרים.

פני העלמות צהלו משוב לב בדברי אליהן את הדברים האלה.
— מה שאלו אותך ומה ענית להן כי כה תגלנה וכי צהלו פניהן? שאלני הפקיד בצאתנו.

— שאל שאלוני אם אמת הדבר כי המבצר הרסום נפל ביד צר, אמרתי לו בשחוק קל.

הפקיד הבין כי התולים עמדי ולא הוסיף לשאול עוד ויאמר:
— כבר הגיעה לי העת ללמוד שפת ערבית או כושית, למען אדע מה שידברו יושבי-הארץ!

— כן דברת, ידידי אוֹאִיִּיט, אבל העברת המועד; ועבר הזמן — בטל הקרבן.

שבנו אל אהלינו ואחרי שירדנו כלנו אל אניתנו הקטנה עזבנו את החוף. כחצי שעה שטנו על היאור ועינינו היו נשואות אל האי הנחמד אשר התנוסס לפנינו כגן צף על פני המים. פתאם באנו במשעול צר בין הסלעים, שן סלע מזה ושן סלע מזה; הספינה עוברת בתוך, ועיני המלח עם תופשיי-המשוט נשואות על דרכם כדי שהספינה לא תגוף באבן. נפתולי אלהים נפתלו בהלפתם ארתות דרכם כדי להנצל מפגע רע. פעם עלינו במשברי היאר מעל ראשי הצורים ופעם באנו בנקרות צור ובהגוי-סלע. גם האנשים הבריאים אשר אתנו הגו ונעו ממדחפות הספינה, ואף כי הדולים והנפצעים. פיגני חלה מאד ולא יכל לקום ממטתו, ואף לא לפתוח פה ולהוציא מלה. לפנות ערב יצאנו מנקרות הצורים וסעיפי הסלעים זנבא בשביל מים עזים. אז מהרגו ללכת למהזו הפצנו.

השמש, כמדור מלא דם, כבר באה ונסתרה מאחורי סלעי-המגור והררי-השימן. המלחים הגרו בעוז מתניהם והתאמצו למדר מדצת הספינה. הם הבו במשזטיהם את מי היאר בלי המלה לקיל השיר "Home, Sweet Home", אשר שרנו כלנו במקהלה. לא ארכה השעה ומרחק נראה לי הר גבוה ותלול שעליו נשואים דגלים שונים, דגלי בריטניה, מעל הבתים והאהלים. באנו לאודי-הלפה אל מהנה המאסף להיל בריטניה השוכן שם.

— האה, בחבלין אנחנו! קרא פיגני ויהפוך לקפיץ ממטתו, אבל מאין אונים נפל על משכבו ויהגה אך נכאים.

להמית ולמות.

ז

להמית ולמות!

ארבעת אלפים נפש אנהנו. זה המשה ימים שאנו עוברים חלוצים
ובאין אונים בארץ ציה כדי למהר לבא בדרך המדבר הרטובה
ולהציל שמה את שר-הצבא הבריטני גורדון אשר חיל נביא השקר
סבב אותו. חמש מאות גמלים הילכים אתנו, והם נושאים נאדות מים
כדי לשבור צמאון החיל, מלבד הגמלים, החמורים והפרידות אשר
אנהנו רוכבים עליהם והנושאים את הכנודה, כל הדברים הנהוצים ליוצאי
מלהמה כמונו. ביום הששי אסף שר-הצבא סטיוארט את כל חילו
ויאמר:

„אנשי הצבא! המשה ימים עברו ואנהנו בתוך הישימין הזה.
היום יום הששי מיום שעזבנו את דרך הנילים הארוכה בהכפר קורטי
ובאנן המדברה דרך שבעת ימים. היום הוא היום האחרון! מחר נבא אל
בארות אבו קליא, וכלנו נמצא מעט מנוחה ונשתה מים לרויה.
חזקו ואמצו לעשות את אשר נטל עליכם כאשר עשיתם עד כה וכאשר
יאתה לצבאות בריטניה!”

הדברים האלה אשר הטיף סיר סטיוארט אל חיל האנגלי
תרגמתי מיד ערבית אל חיל המצרים אשר באו אתנו לעזרנו, וכלנו
שמהנו כעל כל הון בשמענו כי בקרוב נמצא מים לשתות. מחר נבוא
אל בארות אבו-קליא, ולא נשתה עוד מים במשורה! לא נקנה עוד
מים בכסף מאת אנשי החיל המצרים והמשרתים הכושים, אשר מכרו
לנו מנת חלקם, צנצנת מים בעד שלשה שילינג. הא! אולי נמצא
בבארות ההן די מים לרהוץ גם את פנינו אשר לא רחצנו מיום
שעזבנו את קורטי היושבת על היאור; בני צבא הבריטנים היו ששים
ושמהים וכלם השמיעו איש אל רעהו פה אחד: „Plenty water to-
morrow!”, „מחר נשתה מים לרויה!” גם אזי שמחתי בשמעי כי מחר
יבא קץ למדבר וכי לא אהיה עוד נודד בין הרקיע ותל הישימון
כי גם אני הכותב שתיתי מיס-לחץ המשה ימים רצופים, ובכל הימים
האלה לא ראו עיני בדרך לא עץ וירקדשא, לא בריכת מים ולא

עוף השמים. מה יעשה צפור בודד בארץ שכולה וגלמודה?
היום פנה והשמש צללה במצילות ים החול שם בקצה העמק. ברקיע
הבהיר כבדולה נראו ערוגות אדמדמות כעין ערוגות-דם. הלילה פרש
אדרתו השחורה על פני המדבר, וכלבנת הספיר תלוי הירח הנעים
בענני שחקים ושולה עלינו אורו הצח והלבן מבין צבאות כוכבי הגשף
ורבבות נקודות הכסף. עת מניחה היא עתה! את גמלינו הברכנו ונעמידם
מסביב לנו, ובתוך התומה ההיה הזאת שכבנו כלנו, קטן וגדול. משרתי
המצרי רפד לי את מטתי על כר גמלי ואקח את הלבוש ואת הכסות
אשר לי ושמתי מראשותי ואישן... בהלומי ראיתי — והנני עומד על
שפת היאור, ולקראתי באה עלמה מצרית וכדה על שכמה. „אדוני
הלבן, שחה נא מפדי, כי הכרת פניך ענתה כך כי צמא הנף“!
אמרה לי המצרית הענוגה. יא בנת הלימה ושריפה! ועלמה
עדינה ונכבדה — קראתי אליה בקול תודה, — ואיקץ והנה הלום...
— מה לך כי תדבר ערבית בהלום, האם ראית את המאהדי בהלומך?
שאלני בצחוק אחד מפקידי הצבא אשר שכב אצלי ואשר עוד לא
נפלו הבלי שנה על עיניו...

השחר פקה את עפעפיו וכחתן מדפתו יצא השמש ממעקי החול.
לאט לאט שלח קרני אורו על להט הרבותינו וחניתותינו ועל כפתורי
נחושת הקלל אשר על מגבעותינו. כלנו קמנו כאיש אחד ונערנו לבושינו
מהעפר, ואהרי שאכלנו ארוחת-הבוקר לקח כל אחד מאתנו את משורת-
דמים שלו מאת הפקיד, ובהקימנו את גמלינו רכבנו הלאה.
שר הצבא, סיר סטיוארט, מפקד גדודנו, היה איש מלומד
מעט בלשונות המזרה ומצא עונג רב להתוכח עמי בהיותנו בדרך במחקרי
קדמוניות ובדברי הימים למלכי פרעה מקדם. אני לא ידעתי לפני זה,
כי בטרם באתי הנה המדברה לייתי את שרי הצבא וידו סיר ליי ניוון.
זמפני שהשרים האלה נשארו בקורטי והשר סטיוארט קבל כהונת
ווד, שלח אותי המצביא הגדול לארד וולסלי עם השר סטיוארט לכארות
אנו-קליא כדי להיות לפה ולמליץ בינו ובין החיל המצרי אשר בא
אתנו. בכל דרך המדבר שוההנו אני והשר בדברים שונים: על דבר
אחד ממלכי פרעה שעלה מלפנים להלחם על ארץ כוש כמונו היזם,
על דבר מלחמת מלך מצרים, רעמסס השלישי, אשר נלחם בבני
הת ויקח את חמת ואת כר כמי ש מאת מלך התתים. כן עסקנו
בעוד דברים כאלה, המסופרים בכתבי הרומי-מצרים שנגלו על מצבות
האבן ועל ארוגות התנשים. כעבור שתי שעות עזב השר סטיוארט אותי
באמרו: „אדמה כי קרובים אנהנו לאנו-קליא ועלינו להיות נכונים“.

היו נכונים! שתי המלים האלה הרעישו את לבני. מי יודע אמרתי בלבי, אם נמצא בבארות אבן-קליא מים חיים? מי יודע אם לא השחית האויב את הבארות ההנה בהשליכו בתוכן פגרים מתים כאשר כבר עשה לנו במקומות אחרים? מי הוא הכם וינבא אם לא יגבר האויב עלינו כאשר גבר על חיל היקס-פחה ובאקר-פחה? ובעוד אני מדבר כן אל לבי — והנה... קול תרועת שופר נשמע מאת הגחוד ההולך לפנינו כדי להנחותנו בדרך. קול תרועה הרישית ואיומה אשר כלנו כבר ידענו הוראתה... זהו קול מות ואכזרן האומר: אנשי הצבא! היו נכונים למות ולהמית, כי האויב נראה מרחוק! קשה לתאר את המבוכה והמהומה אשר העיר בנו פתאום קול השופר הזה בלב המדבר! לא עת לפתור פחה היא עתה, אמרתי בלבי, כי הסכנה נגד פנינו; הסכנה! טוב לנשות ממנה במרם בואה, אולם בבואה אין טוב בלתי אם לכבד את עצמי ולבזו לה. כי מה בצע אם נפחד, ומה יסכון לנו אם נגורה מפני הרב? אל תתפלא איפא קודא יקר, אם אגיד לך כי בקרת-היח שויתי את המות לנגדי, שויתי ודמיתי. תמונת בני-משפחתי וידידי הרחוקים הלפו על פני כחלומות נעימים; כצללים נהלכים היו בעיני הנפשות היקרות! מי יודע אם אשוב עוד לראותם תחת השמים... כל המקומות אשר דרכה בם כף רגלי מיום עזבי חדר הורתי, וכל המעשים אשר ראיתי על האדמה מעודי ועד היום הזה — עברו לפני ברגע ההוא כחץ יעוף... „מי יודע, אם לא הרגע האחרון הוא בימי חיי!“

זוז מ מ מ !!! קול כלי-מפץ חזק ואדיר נתק פתאום היט מחשבותי העמוקות; כי כלי-הזעם אשר אתנו המטירו על האויב הבא עלינו בסופה ובסערה.

הנה הוא בא... הנה הוא בא... עם רב עשרת מונים מצבאותי. הנה הוא בא מרחוק וענן אבק רגליו — יטוש עלינו כנשר החש לשחות דם הללים, דם הללי הלבנים. הנה הוא בא לאור חצינו ולחב הרבתינו, לפניו ילך אכזרן ויצא כליון לרגליו. הדלו לכם, סופרים, מתאר מהוות איומים כאלה! כי איזו דמות תערכו למהוה פלצית המכריק את פני המדבר! לפנינו קדחה להבת שלהבת, ואחרינו נשמע רעם שרים ותרועה. הסוסים הזהרים, התמורים מקפצים והגמלים מרקדים כשעירים. כחורי העופרת שורקים וכלי הקרב ישתקשקו... הצים יעיפו כבני-דרשף וראשי-הצבא קוראים בשצף קצף... כלפידים, כברקים ירוצצו וגבורינו יעלו על החומה: יעלו, ירחו, יפלו, יקמו, יעמדו, ישכבו, ילכו, ירוצו, ירוצצו ויתרוצצו, ידמו, יגערו וימטירו פלגי ראש!!! „אויב משתעה

ברעש וברוגז, ואין קצה לגודליו; אלה כרעו ונפלו ואלה יקומו ויתעודדו. אהה, יד האויב הממה; האויב גדע בחרי אף את הקרן המרובעת בגודד אשר אני בתוכו... אלה את אלה ידחקו, אלה על אלה יתנפלו, אחד באחד נגשו, הרב בחרב התלכדו, תנית וחנית נשקו, הרמחים ישתקשקי וזהמון נמוג... נחלי דם כאפיקי מים ינהרו, ומכל העברים נשמע קול צעקת: הב הב! "ערו ערו!" הבהמות תרמסנה גייות בני אדם, אברים מרוטשים מפוזרים כה וכה; פה ושם ימטירו הלודמים מכול-אש והחצים יתפוצצו לרכבות נצוצין. המות מפקד ושולט פה בשבט עברתו; הוא יגזור על ימין ועל שמאל ויאכל בכל פה; הוב הלל וכיכר פגר, ואין קצה לפגרים... הרגו, דקרו, כרתו, השמידו! את הנפצעים לא ירחמו, ועל המפרפרים בין ההיים והמות לא תחוס עינם. רב לך הקורא, הניחה לי להרגע רגע אחד, כי עיפה נפשי להורגים! כשוך סערת המלהמה היו מוטלים יחד בערנוביא כששת אלפים איש לבנים ושחורים על החול, והפקרו כנצר נתעב למאכל עוף השמים. בכל עמק הציה היו נטושים ורטושים אלפי פגרים מיבסים, פגרי בני אדם שהומתו מידי אדם! ביזם ההוא נגעלי מגני הגבורים ונפלו גם סופרים בצבא הבריטנים.

השרים סטיוארט ובר-נאבי ושני מיפרים לכ"ע בכריטניה נפלד שדודים על החללים.

הם כל בשר מפני "ההילך על שתיים" בקומו לערוץ הארץ! אם יעלה עליכם, סופרים, הגורל לערוך בעותי אלוה כאלה בעטכם אשר בידכם, קומו ופוזו עמיכם לרסיסים ונפצו את קמתותיכם אל הסלע!

קבר יהודי במדבר.

שתי דוגמאות.

ח.

קבר יהודי במדבר.

קבר יתום וגלמוד, קבר יהודי בלב הישימון;
אחד הכפרים הטמונים בעפרות החול, בעמק ציה, הרחק מותף
הגילום. לא בחומר ולא בלבנים נבנו בתי הכפר כי אם ביתדות וביריעות
לבנת. הכפר הזה רחוק ג' ימים מהעיר הרשום בירת הכושים, ושם
נפגשתי עם החיל האנגלי הי ימים קודם חג הפסח.
ככ"ה אמות מאהלי, נשאו שלשה אנשים על כתפם דף עץ
ועליו מת מטסה בטלית, ובין אלה הנושאים נמנה גם כותב המורים
האלה. אחרי הארון לא נראו מלזים, ומסביב היו פרושים רק השקט
והדומיה של הישימון הנרא:

ביום שתקענו יתדותינו בהכפר החדש הזה בשם אבו-קליא, מצאתי
שם שני יהודים סותרים אשר באו מעירם קורפו כדי לעשות מקנה וקנין
עם החיל האנגלי. וביום א' של פסה בבקר, נראה כושי על מפתן
אהלי.

— האתה הוא רופא-החיל?? שאלני הכושי; משרת הנני אצל
שני הסותרים החונים שם בסוכה אחת, ואתמול בערב הלה אחד מהם
מחלה בנושה. —

לשוא מהר הרופא לאהל החולה האמלל, כי לעת הצדדים יצאה
נשמתו. ובטרם צאת נפשו התחנן לפני המת ביינית שנגמול עמו הסד
של אמת. היא הפך שאנכי ושתפי נתעסק בקבורתו בתור יהודים.
הבטמתו למלאות בקשתו. לעת ערב סרנו אל מעון המת,
אנכי, פקיד-מאה אחד, אחד ממודעי והשתף של המנוח, ונשאנו את
גופת המת על כתפנו הרחק מן המהנה, אחרי ששני כושים כרו את
הקבר...

היום פנה וצללי הערב כמו לאט לאט את הגבעות ההשופות
מכל ציץ ופרח, גם את העי הקטן אשר עשינו על קבר המת.—
קבר יתום וגלמוד!

ט.

שתי דוגמאות

מהספרות המצרית העתיקה בתרגום עברי.

א*.

קוֹמָה רַע! קוֹמָה אֵל-שָׁמֶשׁ!
בְּמַרוֹמֵי שְׁחָקִים תִּזְרַח תּוֹפִיעַ
וְזָרַם אוֹרָךְ עַל פְּנֵי חֶלֶד זְרוּעַ.
הֵן בְּדַבְרֶךָ-אֲמַת תִּהְרוֹם קָמִיךָ
בְּצִאתֶךָ מִנְּוֵה-אוֹר וַיִּפְצוּ מִשְׁנֵאֵיךָ.
... רַע מִשְׁנֵבִי! בְּגִדּוֹל זְרוּעֶךָ תִּרְעַץ אֲנִיב
תִּשְׁפּוֹף וְעָמְךָ עַל פּוֹשְׁעִים.
שְׁלֵהֲבַת הָאֲבֵדוֹן תִּבְלַעְמוּ
נִמְנוּ בְּנֵי עָמַל וּמְרָמָה.
מִי כִמוֹךָ רַע נֶאֱדָר בְּעֵזוֹ,
בְּרוּחַ פִּיךָ תִּמְיֹת רָשָׁע.
מִרוּחַ אֲפִיךָ בְּנֵי בְלִיעַל יִרְגְּזוּן
חֵיל אָחִז פּוֹעֲלֵי עָמַל וְאָזוֹן.
נִבְהָלוּ מִפְּנֵיךָ וְנִפְּלַ טָרַף מִשְׁנֵיָהֶם.
אֲרוֹמְמֶךָ רַע כִּי גִדְלַת מְאֹד!
אֶת נִגְהַ הָאֲבֵדוֹן הוֹצֵאתָ מִמַּחֲשָׁבִים
וַיּוֹשְׁבֵי חֶשֶׁךְ רָאוּ אוֹר גִּדּוֹל.

(* שם המשורר לא נדע, הוא חי בעיר רעמסס שבנו העברים לפרעה, איזה דורות לפני משה.)

(גם) חיות הקדש במנחה יבפרו פניך
בשירות ובמחלות יודוך לעד .
מפרום שבתיך רחם על הנפשות המתחיות
מנוה קדשך שלח להן תשועתך .
(כי) מבקר עד ערב תזמרנה לשמך (לאמר):
„ימינה רע תשבר שני רשע
„וממת לעותיו תציל מרף ,
„הבט ברחמים על אלהינו אשר המחלל
„ותן הודך על כל יורדי דומה .

* * *

שירה נאה זו היא אולי מבחר הפיוט בשפת מצרים העתיקה .
אולם ערכה דל לעמת „שירת-הים“, שירת השירות . מה נחשבו
פסוקי דומרה אלה הכתובים בשפת חם לעמת שירת הנצחון והעוז
הכתובה בשפת עבר ? צרקת משורר אלהי בהריוך הנפלאים :

מי כמכה באלים יהוה ,
מי כמכה נאדר בקדש ? !

פרשה קכ"ה מ, ספר המתים" שראיתי חרותה על קיר אחד מהיכל
האלילים בנא-אמון. היא מעין ודוי יפה הנוער להנוסב.
ברוך אתה, ארון האמת והצדק, לך נאווה תהלה,
אדיר, ארון האמת והאור! עובדתי את החלד ואשתחווה ל
הדום רגליך, כי בלתה נפשי לחוות בנעם הדרך. הן נודעת
בשמה הגדול והקדוש, וגם לא נעלמו ממני שמות ארבע
ושנים האלים המתלוננים בחצרותיך, בהיכל האמת והצדק
אתה יוצר טוב, שמה נקרא אסר (אויבים) ארון האמת. א
אלים קדושים! בלתה נפשי לדעת אתכם, כי גם אני אמת יד
חבי. אנא מחו נא את כל פשעי, כי לא פעלתי און לבני תמו
בודון. לא יצא מפי דבר שקר לפני השפטים, לא עשיתי דב
בלשוני. ידי לא פעלו עולה, לא העבדתי את פועלי יותר מבח
לא טמנתי ידי בצלחת - לא הייתי רפה-כח. לא הוצאתי כ
סרה נגד האלים. לא שפכתי דם נקי, לא הוצאתי דמעה מג
בני אדם, לא פעלתי עול במאונני שוא ובהין שוא. לא חרפ
מערכת רע אל השמש ובני-גילוי. לא נאפתי. לא בוייתי
בהני עשתרות. לא מנעתי חלב מפני עוללים ויונקים. לא הלכ
לצוד פני חית-טודה על המרעה, לא פרשתי פח לצוד צפרי
לא עצרתי מים נוזלים, לא כביתי נר בעת סכנה. לא מעל
בקדשים. לא הלכתי קרי עם האלים. טהור אני! טהור א
טהור אני! טהור אני! טהור אני! טהור אני! (ו) פעמי